

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25- —

seobvezne

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova a.

Račun pri pošti, čekov.
zavodu št. 11.842.

Današnja številka obsega 8 strani
in stane 1.50 Din.

Ljubljana, 22. junija.

Tiho in neopaženo je bila v sredo ustanovljena v Ljubljani zveza dobrotnih in pravnih organizacij «Naše srce». S to ustanovitvijo je izpolnjena občutna vrzel v napredni socialni in kulturni organizaciji, otvorjena je pot k sistematskemu uveljavljanju naprednih sil v karitativnem in pravnem delovanju.

Predsednik pripravljalega odbora minister n. r. dr. Zerjav je podal na ustanovnem zboru programatičen referat, ki zasluži pozornost najširše javnosti. Poudarjal je, kako je po prevratu nastopilo mišljenje, da se mora vse karitativno delo poddržati. Zlasti so to smer gojili socialisti, ki so imeli splošno znaten vpliv na socialno - politično upravo. Tako je birokratizem prisvojil marsikatero napravo, ki bi bila s privatno poštenostjo in uspešnostjo šla bolje in ceneje. Danes je po vsem svetu prevladala druga smer: država naj samo budi in podpira privatno inicijativo, jo nadzira in spopolnjuje s sodelovanjem samoupravnih teles. To nas navaja, da ustanovimo čim več organizacij vseh strok, kjer se zaposlijo privatne moči, ki jih je dovolj na razpolago.

V to nas sili tudi strah, da zmaga reakcijske sile, ki bi rade ukinile vsa socialna - politična naprava, ki smo jih dosegli v naši državi, kateri mora vsak objektivni kritik priznati, da je v najtežjih finančnih razmerah in v upravnem neredu za socialno - politične potrebe in to z lepimi uspehi izdelala zelo velike zneske. Reakcija hoče odpraviti ministrstvo za socialno politiko, ki je na srečo države premostilo premožne prepeade in je stalna potreba kot reprezentant trpečih.

«Naše srce» ne bo bita nezdružba konkurenca nikomur, vsaj je prostora in delokroga za vse. Hotelo bi raztresene sile zbrati v eno smer, uvesti več ekonomije v karitativno trošenje, več evidence in na podlagi točnih statističnih podatkov in sociografskih študij delati in dajati nasvete.

Čim bodo odpravljeni za preoblikovanje potrebni zakoni, čim začne delovati samouprava, bo potreba urediti zakone, ki se tičejo utogih in slabih. Če v občinskem zakonu, ki se pripravljajo, moramo zrelo rešiti vprašanje, kdo prevzame skrbstvo revežev.

Pri nas se je vršilo marsikaj karitativnega dela na cerkveni podlagi in z uporabo cerkvene organizacije. Ni dvoma, da ima to politične posledice in se strankarsko izrablja. Napredno misleča inteligenca ne more, ne da se povsem podredi klerikalni organizaciji, sodelovati v takih organizacijah. Še povsod, kjer se je delo začelo skupaj, je prišlo kmalu do znatnih potreb, ki so slabili veselje za delo vsem udeležencem. Nismo proti skupnemu delu, kjer je to mogoče, a bolje je ločeno korakati in več delati.

Tako zlasti pri abstinenčnem delu, ki bi ga mi raje imenovali «zmernostno» delo, uspehi s cerkvenimi sredstvi niso mogli. In vendar je ravno med sloji, ki se prištevajo raznim naprednim strujam, v tem oziru dela s propagando, poukom in pametno prohibicijo ogromno. Mi moramo na vso moč pospeševati ustanovitve in delo zmernostnih organizacij. Isto velja za pravno in organizacijske organizacije, na katere «napredni» ljudje gledajo z nekim preziranjem. Z organizacijami, osnovanimi na podlagi druge svetovne naziranja, bomo delujoči po načelih pozitivne etike tekmovali in se ravnali po načelu: Korakajmo ločeno, toda udarimo skupno!

Kakor so te plemenite besede, namenjene plemenitim ciljem, našle na ustanovnem občnem zboru veliko pritrditev, tako je treba, da najde «Naše srce» povsod blagotvornega odziva. V napredni javnosti je toliko latentne etične sile in tudi toliko resne volje za delo, da je uspeh pri vztrajnosti zagotovljen.

V izobilici je praktičnega dela, ki z nestrpnostjo čaka poštenostnosti «Našega srca», nepregledne so naloge nove organizacije pri ustvarjanju nove jugoslovanske generacije, ki mora biti socialno čustvena, a tudi socialno delujoča. Smernice so krepko začrtane. Naj sledi veliki ideji tudi veliko delo!

ALBANSKA REVOLUCIJA.

Pariz, 22. junija. s. Kakor javlja «Matin», je v Albaniji izbruhnila revolucija. Vlade čete so bile premagane. Revolucionarji zahtevajo povratek princa Wieda, ki ga podpira katoliška duhovščina. Jugoslovanske čete so bile ojačane.

Uradniška razprava — odgodena

VLADA IZIGRAVA URADNIŠKI ZAKON. — USTAVA PREKRŠENA.

Beograd, 22. junija. p. Zakonodajni odbor bi danes imel začeti specialno debato o uradniškem zakonu, toda ob pol 6. so radikali prišli v zakonodajni odbor ter je predsednik Marko Gjurič predlagal, da se razprava uradniškega zakona odgodi do torka ob 4. popoldne, češ, da klubi še niso složni glede več točk tega zakona. Poslanci opozicije so ostro protestirali ter naglašali, da so njihovi klubi že določili svoje stališče, naka je dr. Gjurič izjavil, da radikalni klub tega še ni storil.

Preko protestov opozicije je bila seja odgodena.

S tem je definitivno pokopano upanje, da bi mogel zakon biti do 28. junija gotov, kakor to predpisuje ustava.

Vlada v kritičnem položaju

RADIKALSKI KLUB SE PUNTA PROTI NOVIM DAVKOM IN URADNIŠKIM PLAČAM.

Beograd, 22. junija. p. Položaj se je danes kritično poostil. Odpor v radikalnem klubu proti novim davkom in proti uradniški praksi je postal tako močan, da je ministrski predsednik Pašić za danes sklical sejo radikalnega kluba, da zlomi opozicijo v lastnih vrstah. Seja je bila mestoma zelo burna. Kmetijski radikalni poslanci so se obojito razburjali zaradi povišanja zemljiškega davka in pa zaradi uradniškega zakona, češ, da so plače uradništva že itak — previsoke.

V debato je posegel Pašić sam. Izjavil je, da nobena vlada ne more biti brez denarja in tudi radikalna ne. Če poslanci hočejo, da ostane sedanja samoradikalna vlada na krmilu, morajo glasovati za povišanje davkov. Kar se tiče uradniškega zakona je Pašić opozoril na pritisk ostalih strank in pa na to, da z novim zakonom na sebi še niso združeni nikoli višji izdatki. To bo stvar proračuna v jeseni. (1) Pašičeve izjave opozicije v klubu niso umirile. Situacija je postala taka, da so navzoči člani vlade sklenili, da se zaenkrat odgodi specialna razprava o uradniškem zakonu in razprava o povišanju davkov.

Napoved vojne federalistom?

NEDELJSKA RADIČEVA SKUPŠČINA PREPOVEDANA. — RADIČEV ULTIMAT RADIKALOM.

Zagreb, 22. junija. h. Vodstvo HRSS je danes dopoldne prejelo od policijskega ravnateljstva odlok, da je nedeljska Radičeva skupščina, sklicana v Zagreb, prepovedana. Motivacija prepovedi je sledeča: Ker je vodstvo HRSS pozvalo organizacije stranke, da pridejo na zbor s svojimi republikanskimi zastavami, nošenje teh zastav pa je prepovedano, bi moglo priti do krvoprelitja, ker bi oblasti event. morale z obojestrano silo odvzeti zastave z republikanskimi znaki. Na nedeljski skupščini je nameraval Radič v imenu hrvatskega narodnega zastopstva odgovoriti na Pašičev govor. Kot nadaljni govorniki so bili prijavljeni dr. Trumbić, dr. Lorković in dr. Košutić.

Z ozirom na vesti, ki jih je razširilo blokaško časopisje (v Ljubljani «Slovenec»), da je vlada odpisala posl. dr. Peleša na nova pogajanja v Zagreb, je vest o prepovedi kakor strela udarila med blokaše. Popoldanski «Hrvat» objavlja besen članek, v katerem očita Pašiču strahopetnost ter obtožuje «beograjske vladodržce», da so najprvo opazili Hrvate nacionalnih pravic, sedaj pa jim hočejo vzeti še najprimitivnejše državljanske slobodine.

Prepoved nedeljske skupščine je bila izdana na podlagi sklepa ministrskega komiteja, na podlagi katerega je danes notranji minister dal zagrebškemu pok. namestniku telegrafске instrukcije. Popoldne se je sestal glavni odbor HRSS ter je bilo sklenjeno:

ITALIJANSKI NAPAD NA NAŠO FINANČNO STRAŽO.

Rakek, 23. junija. Danes, ob treh popoldne, je bil pri železniškem vakuutu, pri križajevi čuvajnici, na našem ozemlju, izvršen napad italijanske finančne straže na našo obmejno finančno kontrolo. Trije italijanski finančni stražniki so prekorčili mejo in napadli našega finančnega organa Andreja Simončiča. Iztrgali so mu najprej iz rok orožje in se ga potem dejanski lotili. Simončič se je postavil krepko v bran in jim je tudi ušel. Napadalcu so mu raztrgali obleko. Dva železniška delavca, ki sta v bližini barvala signalna znamenja na progi, sta takoj, ko sta napad opazila, zbežala. Italijanski finančni stražniki so se po napadu zopet umaknili čez mejo.

va. Radikalci so tudi v tem slučaju pokazali, da jim noben zakonski ali ustavni predpis ne velja nič, ako se mu protivi partizanski interes.

Ze več dni se je v parlamentarnih krogih govorilo, da skuša vlada zakon zavleči. V radikalni stranki se pojavlja namreč hud odpor proti uradniškemu vprašanju, češ, da država preveč troši za činovnike...

Demokratski klub je sklenil, z vsemi sredstvi nastopiti proti zavlačevanju uradniškega zakona ter bo proti vladi izvajal konsekvence.

TUDI DAVČNA RAZPRAVA ODGODENA.

Beograd, 22. junija. p. Za nocoj sklicana seja finančnega odbora je bila odgodena.

Ob šestih zvečer je bila seja radikalnega kluba prekinjena in se je nadaljevala po večerji.

Govorilo je še 12 poslancev. Ministra Stojadinović in Ninčić sta branila nove davke. Dr. Ninčić je posebno poudarjal, da bo zemljiški davek samo za petkrat povišan napram predvojnemu zneskom, medtem ko so se dohodki od zemljišč povišali za najmanj 50 krat. Pašić je dal sporočiti, da zahteva do jutri dopoldne končno odločitev kluba v smislu svojih zahtev, ker bo sicer izvajal konsekvence. Vsled tega se je gibalna večerna debata že v mnogo bolj ublaženem tonu.

Klub bo jutri dopoldne seklijučil razpravo.

VPRASANJE REKONSTRUKCIJE VLADE.

Beograd, 22. junija. p. Ze več dni se govori, da bo Pašić ta teden izvršil rekonstrukcijo vlade, iz katere izstopita ministri Vujičić in Miletić. Informirani radikalni krogi pa izjavljajo, da rekonstrukcija ni aktualna in se bo izvršila šele v parlamentarnih počitnicah, če do takrat radikalna vlada ostane še na krmilu.

1. Ako vlada ne prekliče prepovedi skupščine «prekine hrvatsko narodno zastopstvo (Radičev blok) in s tem tudi hrvatski narod vsako zvezo v beograjski ministrodžici».

2. Za slučaj da ostane pri prepovedi, se skličejo v nedeljo v Zagrebu v zaprete prostore sestanki volilcev po § 4 zbornega zakona.

Odbor HRSS je sklenil poslati v Beograd dva odposlanca, ki naj vladi priobčita ultimatum Stepana Radiča.

V blokaških krogih se zatrjuje, da dobita v slučaju preloma med Radičem in radikalni dr. Korošec in dr. Spaho nalog da s svojimi poslanci zapustita narodno skupščino.

Konsternacija med klerikalci in muslimani.

Beograd, 22. junija. p. Dr. Korošec se je ravno pripravil, da se odpelje v Zagreb in tam udeleži Radičevega nedeljskega zborovanja, ko je prispevala vest o prepovedi nedeljske skupščine. Vest je vzbudila pri klerikalcih in muslimanih tem večje ogorčenje, ker se je dopoldne dr. Korošec razgovarjal s Pašičem, ki mu pa o tem ni ničesar povedal. Zvečer sta Korošec in Spaho v razgovorih z novinarji pretla, da bodo klerikalci in muslimani zapustili parlament, ako vlada ne prekinila «akcije za sporazum» in ako ustane finančni minister pri svojih davčnih predlogih. Jutri se poda dr. Korošec ponovno k Pašiču ter bo v imenu bloka zahteval prekliče prepovedi.

postavil krepko v bran in jim je tudi ušel. Napadalcu so mu raztrgali obleko. Dva železniška delavca, ki sta v bližini barvala signalna znamenja na progi, sta takoj, ko sta napad opazila, zbežala. Italijanski finančni stražniki so se po napadu zopet umaknili čez mejo.

Jutri praznik treznosti. Ob pol 10. dopoldne v univerzitetni dvorani treznostno zborovanje. Narod dvignil se k obrambi!

Posledice bolgarskega prevrata

ODPOKLIC POSLANIKA RAKIČA? — BOLGARSKO-ČRNOGORSKE INTRIGE. — ČUDNA ZVEZA S KLERIKALCI. — DASKALOV USTAVNAJ REPUBLIKANSKO VLADO?

Beograd, 22. junija. r. Naš poslanik v Sofiji Rakič, ki je sinoči dospel v Beograd, je bil sprejet danes od znanega ministra dr. Ninčića ravno v trenutku, ko je posetil Ninčića tudi bivši bolgarski poslanik Todorov. Rakič je referiral dr. Ninčiću o položaju na Bolgarskem. Kakor se poroča, je Rakičev prihod v zvezi z nezadovoljstvom, ki je nastalo v vladnih krogih zaradi njegove neorientiranosti o zadnjih dogodkih na Bolgarskem. Govori se, da bo posl. Rakič v kratkem izmenjen.

Danes je dalje prisel v Beograd iz Lausanne bivši bolgarski poslanik na našem dvoru Todorov. Dopoldne je imel daljši razgovor z novim bolgarskim poslaniškim odpravnikom Minčevom. Gosp. Todorov se namerava preseliti na Francosko, kjer se bo bavil s žurnalistiko. Nekaterim novinarjem pa je izjavil, da bo prevzel organizacijo zemljodelske stranke v Bolgariji. O nadaljnji taktiki stranke se boče še posvetovati z ostalimi voditelji. Todorov je prepričan, da prevrat ni zmanjšal moči stranke.

Beograd, 22. junija. p. Po informacijah iz Sofije so nekateri bolgarski študenti iz makedonskih organizacij s pomočjo emigrantov iz Črne gore predložili društvu narodov predstavo, v kateri zahtevajo: 1.) Priznanje Makedonije kot neodvisne države. 2.) Balkansko konfe-

derencijo s sodelovanjem Makedonije in plebiscit v Makedoniji, katero so okupirali Srbi in Grki proti volji naroda. Nekoliko dni pozneje so klerikalni listi, posebno mariborska «Straža» zahtevali isto od beograjske vlade, vsled česar se domneva, da imajo zvezo s temi organizacijami. Interesantno je pripomniti, da se klerikalni listi v vprašanju Makedonije nahajajo na istem terenu propagande kakor italijanski listi.

PROPAGANDA ZA REPUBLIKO.

Bukarešta, 22. junija. r. «Aurora» objavlja izjavo Daskalova, bivšega bolgarskega poslanika v Pragi, da prava bolgarska vlada obstoji v Pragi ter da bo skoro proklamirala bolgarsko republiko. List piše tudi o načrtih bivšega ministra Obova, ki obišče vsa glavna mesta donavskih držav, da objavi dokaze o sodelovanju makedonstvujočih in bivšega kralja Ferdinanda.

ZRTVE REVOLUCIJE.

Sofija, 22. junija. r. Izgube pri revoluciji na Bolgarskem znašajo na zemljoradniški strani preko 200 mrtvih in 500 ranjenih, redna vojska pa ima zaznamovanih 50 mrtvih in 120 ranjenih. Vse te izgube so iz bojev pri Plevni. Večje število ranjenecv je imela redna vojska tudi pri likom borbe v istočni Bolgariji, odkoder je bilo transportirano okoli 600 ranjenecv v Varno.

Francosko stališče k nemškemu predlogom

SPOROČILO ANGLEŠKI VLADI. — ZNATNO ZBLIŽANJE.

London, 22. junija. s. Kakor poroča «Westminster Gazette», je prisel v London danes francoski poslanik na angleško spomenico glede reparacij. Odgovor kaže resno željo za doseg spoznanja s Nemčijo. Kakor trdi list, obsega francoska nota sledeče točke:

1.) Francija je mnenja, da so garancije, ki jih nudi zadnja nemška spomenica, nezadostne in da je potrebna zvezniška kontrola nemških carin, železnice in industrije, posebno pa internacionalizacija železniškega omrežja v Porenju in Poruhrju;

2.) Francija je pripravljena spreminiti vojaško zasedbo Poruhrja v mirovno

tehnično kontrolo z nazadovanjem stvarnih dajatev, če Nemčija prekliče vse odredbe, ki stopnjujejo pasivni odpor prebivalstva v Poruhrju, in ne plača stavkojučim nobenih subvencij več;

3.) tehnično kontrolo bodo izvajale maloštevilne zavezniške čete; Francija je tudi pripravljena izreči popolno amnestijo in izpustiti vse aretirance, če se ji zagura, da te osebe, ako se vrnejo v zasedeno ozemlje, ne bodo ničesar storile, kar bi oviralo delo tehnične komisije pri izvrševanju njene naloge;

4.) Francija je pripravljena dovoliti Nemčiji moratorij.

Narodna skupščina

Beograd, 22. junija. r. Začetkom današnje seje narodne skupščine je predložil minister pravde zakonski predlog o dopolnitvi zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih in zakonski načrt o priznanju izvrševanja advokature onim odvornikom v področju dalmatinskega višjega deželnega sodišča, ki so do dne 2. februarja 1922 optirali za italijansko državljanstvo. Nato je minister Trifković pojasnjeval, zakaj se ni prišel na dnevni red predlog posl. Laziča o nujni pomoči oškodovancem vsled toče. Vlada želi dobiti najprej podatke o celokupni škodi. Iz dosedanjih poročil poljedelskega ministrstva je razvidno, da je znašala lanske leto škoda v vsej državi 80 milijonov Din in je bilo torej to leto, kar se tiče posevkov, najugodnejše. Upa, da bo odbor za razpravo tega zakona končal svoje delo v 15 dneh. Sledeča je razprava o naknadnih in izrednih kreditih ministrstva za javna dela, ki so bili po kratki debati sprejeti. Nato je pričela razprava o oddelku prometnega ministrstva. Govoril je posl. Kremžar (kler.)

Seja je bila zaključena ob 13. uri popoldne. Prihodnja seja jutri dopoldne.

Demokratski klub

Demokrati ostro odklanjajo vladino davčno in uradniško politiko.

Beograd, 22. junija. p. Danes dopoldne je imel demokratski klub sejo, na kateri se je vršila obširna debata o davčnih predlogih in o uradniški praksi. Klub je dobil od mnogih organizacij demokratske stranke, med drugim tudi od načelstva JDS v Ljubljani, poziv, da naj najostreje nastopi proti budžetnim dvajsetinam, v katerih vlač ni ničesar ukrenila za izboljšanje uradniškega položaja. Poslanec Veljković je podal obširen referat o nameravanem povišanju davkov, ki je v svoji primitivnosti v pravi posmeh načelu davčnega izenačenja. Poslanec dr. Krizman je navajal konkretne

primere, kako krivično bodo vsled blnearnega povišanja davkov obremenjeni davkoplačevalci zlasti na Hrvatskem in v Sloveniji, kjer se plačujejo davki, ki jih Srbijanci ne poznajo. Klub je sklenil odločno odkloniti davčne predloge ministra Stojadinovića. Zvečer se je seja nadaljevala ter se je razpravljalo o nameravani uvedbi lake (kuluka) za poprav cest. Klub se je izrekel proti kuluku. Vlada je imela izvesti oblastne volitve in izročiti cestno vprašanje samoupravam, kakor določa zakon, pa bi ne bilo treba se vračati na srednjeveška sredstva.

Inozemske borze

22. junija.

TRST. Beograd 25.30—25.50, Pariz 136.75—137.25, London 102—102.30, Curih 394—398, Praga 66.20—66.70, Berlin 0.016—0.0185.

CURIH. Berlin 0.0041, Newyork 557, London 25.72, Pariz 34.40, Milan 25.15, Praga 16.70, Budimpešta 0.5650. Bukarešta 2.75, Beograd 6.35, Sofija 7.15 Varšava 0.0055, Dunaj 0.007850, avstrijske krone 0.007850.

DUNAJ. Beograd 809—811, Berlin 0.5050—0.5450, Budimpešta 7.55—7.65, Bukarešta 344—346, London 327.500 do 328.100, Milan 3181—3189, Newyork 70.985—71.135, Pariz 4349—4361, Praga 2127—2133, Sofija 914—916, Varšava 0.73—0.77, Curih 12.735—12.765, dolarji 70.650—70.950, lire 3147.50—3162.50, dinarji 800—804.

PRAGA. Dunaj 4.47, Berlin 2.29, Rim 150.75, Newyork 33.25, Beograd 37.62.

BERLIN. Dunaj 193.51, Milan 6141.50, Newyork 135.660, Beograd 1546.

LONDON. Beograd 425—475, Berlin 630.000—640.000, Milan 102.125 do 102.37, Praga 153.75—154.25, Dunaj 320.000—330.000.

NEW YORK. Beograd 116.50, Berlin 0.0775, Milan 451.25, Dunaj 0.1425.

„Naše srce“

V sredo 20. t. m. se je v ljubljanskem Narodnem domu vršil ustanovni občni zbor „Našega srca“, zveze „dobrotvornih in pravnstvenih organizacij“.

Društvo je namen, buditi misel, kiti in poglajati in organizirati dobrotno delo za olajšanje bede sploh, zlasti pa bede dece, vojnih žrtev, bolnih in oslabilih, dalje delo za povzdigo pravosti in vzdržnosti ter sploh za varstvo pravnega in telesnega zdravja naroda, vezati tozadevne organizacije v skupno akcijo in jim biti središče (člen 2. pravil).

V to svrhu so po členu 3. pravil društvu odprta vsa zakonita sredstva, zlasti sledeča:

1.) centralna organizacija (osrednja pisarna, knjižnica, javna posvetovalnica) in njena odelanja;

2.) krajevne splošne organizacije, podružnice in društva, ki se bodo v to svrhu ustanovljala;

3.) organiziranje in podpiranje specialnih dobrotvornih, pravnstvenih, abstinenčnih, zdravstvenih organizacij, društev, zavodov, zadrug, za razne stanove in sloje, posebno za deco (otroški vrtci, zavetišča, šolarska društva, kuhinje, dojenišnice, vajeniški domovi, mladinski internati itd.), za telesno oslabele (invalidi, za slepe, gluhe, onemogelce itd.);

4.) organiziranje zavodov in naprav za gospodarsko šibkejšo (stanovska združenja, zadruge, samo pomožna društva, gospodinski tečajji, posvetovalnice za izbiro poklica; posredovalnice za delo, olajšanje brezposelnosti, stanovanjske bede, pogrebna društva, skrb za izseljenke, varstvo deklet itd.);

5.) razna sredstva propagande;

6.) imenovanje poverjenikov, zaupnikov in delegatov za posebne krajevne in strokovne namene;

7.) nabiranje gradiva zlasti statistike in njega znanstveno proučevanje in priobčevanje, da se omogoči smotreno sociografsko proučevanje naroda in s tem ustvari podlago za dosledno in dalekovidno politiko v naši državi.

Član „Našega srca“ so društva in fizične osebe.

Predsednik ustanovnega odbora minister n. r. dr. Zerkov je otvoril zborovanje z daljšim referatom o karitativnem in pravnstvenem delu v Sloveniji pred vojno, med vojno in izza osvobodjenja v naši državi sploh, v Sloveniji pa posebej.

Glavne misli njegovega referata podajamo na uvodnem mestu našega lista. Govornik se je nato pečal s stanjem sedanjega karitativnega dela in izvajal, kako naj bi ga „Naše srce“ izpopolnilo.

V debati, ki je sledila, je bivši poverjenik za socialno politiko gosp. Ribnikar opozarjal na važnost sociografskega dela, gosp. univ. profesor Radojčić je obrazložil pomen Cvičeve in M. Kosičeve sociografske akcije, poudarjal potrebo čim večje razbremenitve države s karitativnim delom zasebne inicijative brez postranskih namenov. Pravniki g. Schauer je poudarjal pripravljenost dijaštva, da sodeluje, akademik g. Jovanović je naznanil ustanovitev abstinenčnega krožka med dijaštvom. Odvetnik dr. Krejčič je iz svoje karitativne prakse opozarjal na nekatere zelo nujne potrebne slučaje, da se pokaže več zanimanja zlasti za mladinske organizacije in „Rdeči križ“. Gosp. učitelj Horvat je z ozirom na škandalozno razširjenje pijanstva vabil na najbolj energičen boj vseh naprednih krogov proti alkoholizmu; učitelj gosp. Legat je opozarjal na vzgojne in taktične pogoje v sedanjem karitativnem in pravnstvenem delu. Končno

je gosp. dr. Ambrožič poročal o delu za zaščito mladine in stavil za društveno delo važne predloge; gosp. Ribnikar pa je priporočil največjo pažnjo vzgoji naraščajočega socialno delo in opozoril na zlorabe, ki sedaj slabše uspeh karitativnega dela.

Izvoljen je bil nato društveni odbor:

Predsednik dr. Viljem Baltič, veliki župan v pok. Odborniki: ge. Viktorija dr. Kraigherjeva in Marica Bartolova; gg. prof. Fran Jeran, učitelja Rudolf Horvat in Stanko Legat, sanitetni referent dr. Matija Ambrožič, prota Dimitrije Jančević in odvetnik dr. Viljem Krejčič; v nadzorstvo pa gg. dr. Gregor Zerkov in Adolf Ribnikar.

„Naše srce“ bo sedaj povabilo vsa društva z vzporednim delokrogom, da z njim sodelujejo in jih povabilo k pristopu.

Mariborski občinski svet

Maribor, 22. junija. Avtomatična telefonska centrala v Mariboru.

Najprej je župan poročal, da se je udeležil po Trgovskem gremiju sklicane ankete glede avtomatične telefonske centrala v Mariboru. Centrala je za Maribor ogromne važnosti. Zato se je konstituiral odbor, začasn pod predstvom župana, ki naj oskrbi eventualno potrebni kredit za centralo v približnem znesku 50 tisoč Din državi, ki bi potem ta znesek odračunavala na telefonskih pristojbinah. Občinski svet je priznal važnost zadeve ter je delegiral v odbor še občinskega svetnika Rogliča. Če bo potrebno, bo občina tudi participirala pri gornjem kreditiranju s primernim zneskom.

Afera dr. Leskovar — Jež — župan.

Dr. Leskovarjev očelet iz zadnje seje o pomanjkljivem nadzorstvu uradništva je župan ponovno zavrnil in izbrpno poročal o izročitvi zapisnika iz tajne seje uradniku Ježu. Župan je prepričan, da dr. Leskovarja, ta pa župana. Po dolgem prekanju je dr. Leskovar, ki je bil med tem pri sodišču zaradi obožbe g. Ježa pretekli teden obsojen na 1000 Din kazni, užaljen sedel s pripombo: „Hvala g. župan“.

Podpora novinarskemu kongresu.

Mariborski klub ljubljanske sekcije novinarskega združenja prosi občino za primerno podporo v svrhu povabila novinarjev v Maribor o priliki novinarskega kongresa v Ljubljani. Ker je občinski svetnik Roglič mnenja, da bi ta obisk stal 18 do 20 tisoč Din, napravi dr. Leskovar ironično medklic, naj bi občina v to svrhu prodala kak travnik ali najela posojila. Končno pa odobri občinski svet pogojno tri tisoč Din podpore za novinarski klub, ki pa mora prej oskrbeti pri ostalih gospodarskih krogih vsaj 17 tisoč Din, potem bo občina kot taka povabila novinarje v Maribor.

Zopet vrt na trgu Svobode.

Zaradi vrta na trgu Svobode, ki ga hočeta napraviti najemnika grajske kleti, so se enkrat glasovali, ker sta bili zadnji dve različni glasovanji. Dr. Serbec je najprej podal spremenjalni predlog, da naj odstopi občina najemnikom gotov omejen prostor na trgu z zadostnim dohodkom k obrtnim lokalom proti letni najemnini 3 tisoč Din v petletno najemnino. Socialisti in klerikalci pa so bili tudi proti temu umestnemu predlogu. Demokratiški občinski svetniki so se dali socialistom primerno lekcijo o dostojnosti, ker so jih socialistična glasila po zadnji seji sumničljiva, da so na račun predmetnega vrta pili v grajski kleti. Demokratje so zagrozili z demisi-

jo v odsekih, česar so se socialisti tako ustrašili, da so se opravičevali na dolgo in široko z županom vred.

Sovražnik delavcev.

Po debati o povišanju plač delavcem pogrebnega zavoda, kjer je trdil socialist Bahun, da ravnatelj pogrebnega zavoda ni točno poročal, sta se spoprijela Bahun in duhovnik dr. Jerovšek, ki ga je Bahun nagnal s sovražnikom delavstva, ker je zahteval preložitve sklepanja v svrhu ugotovitve pravih mezd. O zadevi bodo sklepali definitivno šele v prihodnji seji.

Elektrika brez debate.

Končno je podal dr. Serbec daljšo poročilo o raznih potrebnih popravilih pri mestni elektriki napeljav. Dosedanja kandelabre, ki so preslabi za slučaj viharja, bodo nadomestili s močnejšimi. V ostalem je njegovo obširno poročilo pokazalo, da zadeve mariborskega električnega podjetja ne spadajo v občinski svet, kjer ni nobenega strokovnjaka v električni stroki in so zato morali enkrat brez izjeme vsi občinski svetniki k predlogu odseka brez debate „kimati“. Slika električnega podjetja pa je skrajno žalostna: omrežje je povsod preobloženo, material zanil, pomagajo si le s krpanjem, ker ni denarja za trajnejše investicije.

Ob pol 12. uri so pričeli tajno sejo, javno sejo pa bodo nadaljevali prihodnji petek.

Politične beležke

+ Prečistiti oče Korošec. Kakor mačka s miškami se „Samouprava“ zadnje čase igralka s federalisti. Najprej je prišla Radiča, z rokami sicer, a vendar tako trdo, da so se čutili koščeni prsti; nato je zavrnila Trumbičeva „strahovanja“, ki jih je izpovedal v Hrvatski zajednici. Sedaj se končno zabava z dr. Korošcem, „prečistitim očetom“ — kakor ga ljubkuje, in njegovimi jadi. „Samouprava“ zna lepo povedati, da je dr. Korošec „pljunil na politični testament svojega učitelja nepozabnega dr. Kreka in zablodil v skrajnosti“. Te dni je dr. Korošec v nekem intervjuju zlihl svoj žolč nad beograjskim novinarstvom in srbskim častništvom, češ da po odličnosti, kulturi in sposobnosti daleko zaostaja za bivšimi k. u. k. oficirji. Na hinavski očetek, da beograjski tisk dr. Korošca ne prijemlje več z rokami, odgovarja „Samouprava“ s kratko narodno prislovico: Rogala se sova senici. Glede srbskega častništva, ki je navzlic nesposobnosti toliko odlične in kulturne k. u. k. oficirje, rablje srbskega prebivalstva, pa „Samouprava“ odreka dr. Korošcu vsako kompetenco in tak ter kar svari, da bi se še kdaj drznili dlniti v to občutljivo mesto srbske nacionalne časti... To je vsekakor zadosten dokaz vzajemnosti med radikalijo in prečistitim očetom dr. Korošcem.

+ Klerikalci v zadregi. Klerikalci imajo na vesti sedanjo vlad, katero se danes vzdržujejo. Kot tihi kompanjoni radikalcev so seveda klerikalci v polni meri odgovorni za vse to, kar počenja radikalija nad ljudstvom. SLS se tega tudi — zaveda. Zato je začel „Slovenec“, zlasti včeraj udrihati po vladi, seveda v zadregi, ker se boji ljudske sodbe, ki mora zadeti klerikalce radi krivičnih novih davkov ter tlake za ceste. Dobremu ljudstvu je treba nametati nanovo peska v oči, da ne bo ločilo resnice od laži. Dobro ljudstvo pa bo tudi to preneslo. Kakor dela klerikalcem tlako pri volitvah bo delalo tudi klerikalno tlako na cestah.

+ Naša sramota. Rimska „Tribuna“ je te dni prinesla vest, da je Mussolini sprejel dva slovenska fašista, Bandella in Peterlina, ki v Gorici urejata slovenski fašistovski organ „Nova doba“.

Mussolini je oba prijazno sprejel in razil svoje zaupanje v hitro „duhovno fuzijo starega italijanskega naroda in novih italijanskih državljanov“. Tribunalno vest izrablja šovinistični beograjski „Balkan“ za gonjo proti Slovincem in piše: Ali naj obžalujemo da so taki ostali pod Italijo? Nikdar nikoli. Zeleti bi le bilo, da bi tudi njihov pop Korošec bil z njimi in da bi se nikoli ne vrnili v našo državo. — Seveda je „Balkan“ zadnji na svetu, ki sme drugim dajati nauke.

Po svetu

— Interesanten diplomatski konflikt. Kakor znano, je nova bolgarska vlada odstavila dosedanjega bolgarskega poslanika v Pragi Daskalova, ki je bil eden najintimnejših prijateljev umorne Stambolijskega. Imenovala je ob enem že tudi novega poslanika. Daskalov pa ne priznava nove vlade v Sofiji in izjavlja, da ga njene odredbe nič ne brigajo. Zato se smatra še dalje za bolgarskega poslanika in noče izročiti poslanstva svojemu tekmu. Tako ima Praga danes kar dva bolgarska poslanika; češka vlada ne more intervenirati, ker uživa oba poslanika pravico eksteritorialnosti, ravnotako pa tudi poslaniško poslopje, v katero zato češki uradni organi nimajo dostopa. Ako bo Daskalov vztrajal na svojem stališču, se bo razvil iz afere diplomatsko vprašanje, ki bo nudilo zanimivo študijsko snov strokovnjakom državnega in mednarodnega prava.

— Amundsen opustil polet čez severni tečaj. Iz Kristijanije se brzojavno poroča: Minister za narodno obrambo je prejel nasledno brzojavko: „Prejel sem ravnanje od mojega brata Rolda Amundsen depešo, ki javlja, da so poizkusili z aeroplanom, ki naj bi poletel preko severnega tečaja, imeli nepopoln rezultat, vsled česar se je moral nameravani polet opustiti.“ — Minister je vojni ladiji „Fram“, ki je bila odposlana v Spitzbergen v svrhu eventualne pomoči Amundsenu, odposlal naslednjo depešo: „Amundsen opustil polet. Vrnite se čim prej z ekspedicijo.“

— Reparacije hoče plačati nova bolgarska vlada na zelo enostaven način: konfiscirati namerava posestva in premoženje ne samo zemljedejskih ministrov temveč tudi poslancev in privržencev zemljedejske stranke sploh! Kakor se vidi, se nova bolgarska vlada iz nesreče Stambolijskega ni naučila ničesar, ker se poslužuje sedaj tudi sama metod, ki so v prvi vrsti uprosatile Stambolijskega.

Prosveta

JAVNE PRODUKCIJE GOJENCEV KONSERVATORIJA GLASBENE MATICE V LJUBLJANI.

Ravnateljstvo konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani priredi koncem šolskega leta 1922/23 v dvorani Filharmonične družbe javne produkcije gojencev konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani, in sicer v sledečem redu:

- 1.) Sobota, 23. junija ob 17. uri inter-nazna vaja.
- 2.) Nedelja, 24. junija ob 20. uri I. javna produkcija.
- 3.) Ponedeljek, 25. junija ob 20. uri II. javna produkcija.
- 4.) Torek, 26. junija ob 20. ure III. javna produkcija.
- 5.) Sreda, 27. junija ob 20. uri IV. javna produkcija.

V teh produkcijah nastopijo zrelejši in najzrelejši gojenci. Produkcije naj bodo jasno zrealo sistematičnega glasbenega vzgojnega dela naše Glasbene Matice. Ravnateljstvo in odbor vabita vse kroge, ki se zanimajo za glasbeni pouk, v prvi vrsti pa stare gojencev in gojence same, da posetijo te produkcije. Mladini je dovoljen vstop le v spremstvu staršev. Ravnateljstvo prosi vse posetnike, da opuste vsako odobravanje. V kritje troškov, pobirali se bodo pri vstopu v dvorano prostovoljni prispevki.

Mariborsko gledališče.

Ponedeljek, 25. ob pol 20.: Vidovdanska proslava.

Torek, 26. ob pol 20.: Vidovdanska proslava. Izvajajo gojenke državnega ženskega učiteljskega.

Sokolstvo

Javna telovadba Sokola I. združena z ljudsko zabavo se vrši danes v soboto 23. t. m. ob 6. uri popoldne na Taboru v polnem obsegu. Vabimo na to prireditve vse Sokolstvu naklonjeno občinstvo.

Sokol I. v Ljubljani pozivlja vse društvene člane in vabi tudi ostale Sokole, da nastopijo povodom sobotne javne telovadbe v slavnostnem kroju.

Mladinski izobraževalni odsek Sokola II. priredi v nedeljo 24. t. m. ob 10. dop. v realni telovadnici tretje predavanje v tečajnem letu. Predaval bo načelnik br. Smole: O nalogah naraščajočih v sokolskih društvih. Predavanje je za naraščajoč obvezno, udelež naj se ga pa po možnosti tudi člani in članice.

Sokol v Vel. Laščah proslavi svojo petindvajsetletnico jutri, v nedeljo, z javno telovadbo in veselico na vrtu br. Hočevarja v Vel. Laščah. Začetek telovadbe ob 14.30. Sodeluje godba dravske divizije iz Ljubljane. Na prireditvi opozarjamo zlasti Ljubljance, ki obišče-

jo ta dan sv. Anca nad Turjakom. Za povratek v smeri na Ljubljano bo na razpolago poseben vlak, ki bo odhajal okrog 23.

Sokol v Višnji gori priredi v nedeljo 24. t. m. popoldne telovadbo, petje, igro in prosto zabavo.

Sokolsko društvo v Trzinu vabi vse prijatelje društva na svoj javni nastop, ki se vrši dne 24. t. m. ob 2. pop. na letnem telovadišču ob sokolskem domu. Pridite polnoštevilno. Zdravol

Jutri v nedeljo se vrši tombola Gosposvetskega Zvona. Kupujte srečke, ki se razprodajo po vseh trafikah. Cena komadu 2 Din. Dobitki so po večini razstavljeni in zelo lepi. Poleg tombole 50 činklinov in 70 kvatern! Naj nihče ne zamudi redke prilike!

Sport

Tekme z graškim Sturmom odpovedane. — Glasom najnovejše vesti iz Gradca je nameraval Sturm nastopiti v Ljubljani s svojo rezervo in ne, kakor je bilo dogovorjeno, s kompletnim prvim moštvom. Vsled tega sta Primorje in Ilirija za danes in jutri napovedani tekmi odpovedala. Pač pa se vrši v nedeljo ob 18. na Igrišču Primorja tekma Ilirija : Primorje, ki bo vzbudila v Ljubljani sigurno največji interes. Oba kluba nastopita v najboljših postavah, ki jih trenutno zmoreta. Predprodaja vstopnic se vrši v trafikah Sever, Selenburgova ulica.

S. K. Jadran igra v nedeljo, dne 24. t. m. v Čakovcu proti Čakovčemu S. K.

Motoklub „Slovenija“. Mesto radi slabega vremena v nedeljo izostale tekme se vrši tekma v nedeljo, dne 24. t. m. ob vsakem vremenu. Start točno ob 9. na Tržaški cesti km 1.20. Vodstvo tekme.

Motoklub „Slovenija“. Za vse udeležence nedeljske regularne tekme se vrši sestanek na predvečer, t. j. 23. t. m. pri Mraku točno ob 8.15 zvečer. Sestanek obvezen. — Vodstvo tekme.

Jugoslovanski zmagovalci na mednarodnem mitingu v Parizu. Predzadnja nedeljo je pariški list „Petit Journal“ priredil v Pershingovem stadionu v Parizu velik mednarodni lahkoatletski miting, ki je prinesel prav lepe rezultate. V timu Češkoslovaške je bil Jugoslovian Narančić, ki študira v Pragi in kateremu se je posrečilo premagati vse rivala v metanju kroglice, ki jo je vrzel 13.33 m. Od Češkoslovakov se je plasiral na prvo mesto edinele Milde v skoku s palico s 356 cm. V teku na 100 m je zmagal Belgijec Brichard v 10.8. Zelo dober rezultat je bil dosežen v teku na 800 m, pri katerem je zmagal Švicar Martin v 1:56.

Mednarodni plavalni kongres je sklical 13. julija v Pariz. 22 držav je že prijavilo svojo udeležbo.

Objave

× Erjavčeva kočna na Vršču je otvorjena in popolnoma preskrbljena. Za prenočevanje je na razpolago 8 ločenih sobic ter 3 skupna ležišča. Koča je dobro prezimila, bilo je v njo sicer udrt, toda velika škoda se ni zgodila, ker je bil ves inventar prenešen v dolino. Kakor smo veseli, da imamo tako lepe planinske koče, tako je obžalovati, da naše ljudstvo še sedaj ni izgubilo tiste pokvarjenosti, ki je po vojni nastopila. Izleti na Vršču so baš sedaj v pomladnem času priporočljivi, ker se nudijo najljepši pogledi na divno okolico.

× Poskusno streljanje na ljubljanskem Gradu. Danes v soboto se vrši ob 4. uri popoldne ponovno poskusno streljanje s topovi na ljubljanskem Gradu, ker je zadnja poizkušnja pokazala nekatere nedostatke. Toliko v vednost občinstvu. — Mestni magistrat.

× Veliki kres z umetnim ognjem se bo žgal v soboto dne 23. junija na Zgor. Rožniku. Obenem se vrši vrtni koncert godbe ZJZ. Začetek ob 19. uri. Vstopnina prosta. — Pekli se bodo tudi janci na raznu. Za jed in dobro pijačo je preskrbljeno. V slučaju slabega vremena se vrši kres na Vidov dan 28. junija.

× Občni zbor Glasbene Matice v Ljubljani se vrši v ponedeljek dne 9. julija 1923 ob 8. uri zvečer v pevski dvorani Glasbene Matice. Dnevni red: Otvoritev obnega zbora po predsedniku, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, poročilo pregledovalcev računov, volitve v odbor Glasbene Matice, predlogi in nasveti. Odbor vabi vse člane, kakor tudi prijatelje Glasbene Matice, da se obnega zbora v obilnem številu udeležijo.

× Na meščanski šoli v Ljutomeru se vrši dne 28. in 29. junija razstava risarskih in žen. ročnih del. Starši in ljubitelji mladine se prisilno vabijo, da posetijo to razstavo. Vstop prost.

Sprejem učencev v I. razred ljubljanskih srednjih šol. Vpisovanje v nedeljo dne 24. junija od 8. do 12. ure v ravnateljskih pisarnah. Učenci naj se zglase v spremstvu staršev ali namestnikov in predložijo krstni list in zadnje šolsko izpovedilo. Zunanji učenci se lahko priprave tudi pisмено na ravnateljstvo doletnega zavoda. Sprejemni izpiti se pričnijo v sredo, 27. junija točno ob 8. zjutrajno v sredo, 27. junija točno ob 8. zjutrajno. Tehniška srednja šola v Ljubljani. Vpisovanje samo v jeseni, in sicer dne 10. in dne 11. septembra. Natančnejši podatki na črni deski v šolskem vestibulu.

Danes večer ob pol 7 vsi na javno telovadbo Sokola I na Taboru!

Razava „Mladike“

Na pragu obstaneš. Pred teboj, na desni, na levi, povsod v okusnih skupinah razločeno belo, žolto, živobarvno, spreminjale. Kaj je to, vidiš še le, ko stopiš od predmeta do predmeta. Najprej izdelki prvega letnika „Mladike“. Volne ne nogavice, copatke, ovrtnice, ovoj, oblečene lutke. Vse to so spletne punčke v raznih načinih. Pokažejo ti razna prosto izbrana dela, pričke za mizice ali podložke za nastavke, razne predpasnike z narodnimi motivi.

Dela II. razreda, perilo z vezinjo, luknjičasto (Lochstickerei), blazine, izrezo vezanje, à jour, z živim robom itd., potem narodne veznine v težji tehniki, predpasniki, kimone, krilca. Motivi so jugoslovanski, ruski, češki, slovaški, — med seboj zelo slični. III. razred je dal perilo z raznimi ubodi, dela v raznem blagu, šifonu, platnu, svilu, preproge za mizo, okraske, blazine, kompletne preproge, zavese za kuhinjo, mlzo, omaro itd. IV. razred se je postavil s filetnim delom, pokazal je blazine za šivanje, za zofe, klekane čipke, Richelieu-delo, križno in polno vezanje, — ej, naše punčke znajo res več ko hruske peč! III., IV. in V. ter deloma VII. razred so udeleženi pri zbirki krasnih blazin za zofe ali naslanjače, na svetli prejci, platnu, svilu. Nad to zbirko so trije gobelini, vsak v drugi tehniki.

Potem se obrneš k okrasom za bluze in rokave, glodaš srbske jastake in bušice, domače kvačkane čipke, spalne

čepice, kopalne čepice in copatke, ročne torbice, jumper, mizne prte, — vsega tega je tu toliko, da ne veš, kateremu kosu bi posvetil več pozornosti, in karkoli pogledaš, vse je izdelano precizno, do potankosti skrbno, z nepojmljivim trudom, pridnostjo in — z dobrim okusom, dobro izbrano, harmonično skladno med seboj. Vidi se, da se uče punčke in male gospodične na tem zavodu res delati, izdelovati praktične izdelke, in sicer z ljubeznijo do predmeta, z okusom, s čutom za lepoto in obliko, in v duhu narodne naše ornamentike v vezninah. Porabljeni motivi so pristni.

Od mize do mize stopajo dame in gledajo, se nasmiljajo, čudijo in potem hvalejo, hvalijo. — Tudi nekoliko materinskega ponosa je vmes in mnogo toplega čustva in zadovoljnosti, — slišijo se pa tudi opazke, kakor: „Jej, jej, kaj se morajo punčke sedaj učiti, pa saj je res pametneje, ko grška gramatika...“ In tudi dokaj gospodov prihaja in marsikateri izjavi, da sicer ne razume mnogo o kvaliteti dela, da pa kar vidi, kako je vse to vendar lepo in praktično, in narodno, in okusno, in da trebamo takšnih nevest, da...

Z gđ. Julijano Kuntihovo, učiteljico ročnih del na zavodu ter glavno in odgovorno urednico razstave ročnih del, se uspešno kosa g. prof. Podrekar, čigar razredi so razstavili akvarelne risbe, ornamente in kompozicije, silhete, portretne študije, risbe s čopičem. Zastopani so II., III., IV., V. in VI. razred — seveda sedaj bi trebalo povedati, da

je ta ali ta najboljši. Res, eden je najboljši, pa ga nalašč ne imenujem. Naj ga vsak sam najde! Tu se vse mrgoli barv, in — gospodične so tu pokazale frapantno sposobnost za kombinacijo barv in za ornamentalno fantazijo. Ena ali druga med njimi se utede razviti celo v umetniško dekoriranja. Ti stilizirani naglji, rožmarini, šipki in kostanji so kakor slike umetnikov, njihove barve bleste, se prelivajo, polgrajajo, njihov ton je živahen in vkljub povsem moderui smeri spominja zopet na najbolj živahne ornamente na čeških in belokranjskih pisankah. Vrhslav pa zopet spominja na kakšen dekorativen francoski panneau, — le da kažejo te pridne licejske gospodične nekatere prav presenetljivo osebno noto. Zlasti dve, tri znajo z barvo čarati in iz nič ustvariti pravcate umotive in pocno barvo.

Razstava ročnih del, risb in — razstava občutkov, skoraj. Vse skupaj daleko preko in izven „dolgočasnega“ šolskega okvirja, kakor si ga predstavljamoz iz starejše dobe. Ko odhajamo, smo ponosni nase, da imamo takšen zavod, in vesel, da nam dorašča ženska generacija, ki ima smisla za mnogo več in drugo kakor... no, pa o tem drugič.

Razstava bo odprta v soboto in tudi še vso nedeljo in punčke in deklice prav zares zaslužijo, da pridejo gospe, gospodične in gospodji pogledat, glaslo pohvalit in na tihem priznat, da je ta pohvala prav zares zaslužena. Te deklice so v tej šoli dobile lepo in dragoceno doto,

Domače vesti

DAN MATER.

V skandinavskih deželah vlada že dolgo običaj, da posvečajo en dan vsako leto spoštovanju ljubimci in hvaležnosti do mater. Ta običaj hočejo zdaj uvesti tudi med Nemci v avstrijski in nemški republikah. Mati, ki skrbi, dela, se žrtvuje vse leto za vsakogar v obitelji, ne da bi jo za ves trud plačali ali vsaj pohvalili. Mati, ki kot gospodinja, vzgojiteljica in žena resnično v vsaki urejeni hiši tri vogle podpira, naj ima vsaj en dan zase. En dan naj ima, ko ji povemo, da smo ji hvaležni in jo ljubimo ko ji povemo, da se zavedamo njenih žrtv za blagor otrok in moža.

Kakor bi bilo samo ob sebi umljivo, niti ne zapazimo, da mati prva vstaja in zadnja lega, da znaša skupaj hrano, obleko, obutev in stotero malenkosti, da vzdržuje red in točnost v hiši, oskrbuje in poučuje deco, šiva in kuha. Mati ne sme imeti živcev. Za mater ne bije nobena ura: če je dan prekratek, si utrjuje spanje in izpreminja noč v delavnik, ki mu ni konca. Ako je kdo v obitelji bolan, bedi mati ob njem. ako nastane razpor, ga mati odstrani in pomiri razburjene duhove. Ako sije v rodnini solnce, je njena zasluga, ako grmi in treska, ako lijejo solze, je mati, ki trpi pri tem največ. Ako omahne mož, je mati oni stolp, ki vzdržuje hišo nadaleje sam, je junakinja, ki se bori sama neomajno dalje, da spravi otroke do kruha in sreče.

Čudodelka je dobra mati, in nobena hvaležnost ni dovolj velika za njene bolesti in žrtve. Zato naj bi enkrat v letu otroci praznovali živi materi na čast, a mrtvi v spomin. V Monakovem so že imeli tak matinski dan. Na Dunaju ga hoče uvesti predsednica društva „Rožo“, ga Freund - Markusava in predsednikova mati, dolgoletna voditeljica „Zveze avstrijskih ženskih društev“ ga. Marijana Haimischeva, ki jo poznajo tudi slovenske ženske voditeljice kot vzorno ženo in dobro pisateljico. Dunajčanke nameravajo uvesti običaj, naj bi otroci — veliki in mali — na določen dan vsaj s cvetjem obdarovali svoje žive matere ter okrasili grobove svojih pokojnih mamic. Hkratu naj bi se vršil cvetlični dan: dobček iz skupičke bi se uporabil za revne matere, ki so jim pomrli otroci in vnuki, ki nimajo nikogar več, ki bi se spomnil njih žrtve. V obiteljskih naj zavlada tistega dne sprava in sloga ter naj izpregovorita zopet srce in vest.

Resnično, lep običaj! Tudi v Sloveniji bi bil umesten . . .

Sin.

* **Proslava Vidovega dneva.** Vidov dan se bo letos v vseh šolah naše kraljevine svečano praznoval. Skoraj povsod se vrše priprave, kako naj se dostojno obhaja ta pomembni narodni praznik. V vseh cerkvah Jugoslavije se vrši ta dan svečana služba božja v spomin junakom, ki so padli za narodno edinstvo.

* **Pogreb Ivana Perdana.** Ob veliki obletnici prebivalstva vseh slojev se je vršil včeraj z glavnega kolodvora v Ljubljani pogreb na Dunaju umrlega znanega ljubljanskega veletrgovca g. Ivana Perdana. Krasn, dvojno bronirana kovinasta krsta je bila pokrita s številnimi vencami in cvetkami; tudi poseben cvetlični voz je bil poln krasnih vencev pokojnikovih sorodnikov, prijateljev, raznih korporacij in društev. Po izvršenih obredih je pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ zapelo turobno „Vigred“, nakar se je pričel pomikati žalni sprevod proti Sv. Križu. Pogreba so se udeležili med drugimi: veliki župan dr. Lukan, predsednik trgovsko - obrtniške zbornice Ivan Knez s člani zbornice, številni zastopniki trgovskih in obrtniških organizacij in institucij, denarnih zavodov, lovsko društvo in mnogo občinstva.

* **Redukcija prosvetnega uradništva.** Po poročilih iz Beograda se bo v prosvetnem ministristvu izvršila redukcija uradništva do 25. junija. Redukcija bo znašala 10 odstotkov celokupnega uradništva in se bo raztezala na celo kraljevino. Pokrajinske uprave so poslale poročila o številu uradništva, ki se lahko reducira.

* **Arheološka razkrija v Solinu.** Kakor smo svedočeno poročali, sta lansko leto danska učenjaka Heiberg in Weilsbach vodila izkopavanja v Kapljču na stroške nekoga danskega znanstvenega društva. Znani naš arheolog monsior Bulić objavlja sedaj zanimivo poročilo o teh izkopavanjih. Na Kapljču je bilo četrte starokrščansko solinsko grobišče. Bazilika je bila precej enostavna. Okoli nje so proste siceromašne grobnice, napravljene iz opeke. Za ekonomijo cerkve je bila postavljena kamenita shramba za olje, ki je služilo za svetilke nad grobovi mučenikov ter stiskalnica za mošt.

* **Vnanje ministristvo toži „Jutarnji List“.** Odelenje za štampo poroča iz ministristva notranjih zadev: „Zagrebski „Jutarnji List“ z dne 17. junija je objavil vest, da je vnanji minister dr. Momčilo Ninčić povodom prevrata v Sofiji rekel na sestanku šefov skupin, „da ima za Italijo dokaze, da je celo akcija finansirala“, kakor tudi „da finansira močno gibanje in Albaniji, ki je imelo slediti v trenutku, kakor revolucija v Bolgariji.“ Mi to vest, katere neresničnost mora vsakomur ta-

koj pasti v oči, dementiramo samo zato, ker so gotovi italijanski listi dali tej grdi izmišljotini gotov značaj. Ker je težko verovati, da se uredništvo „Jutarnjega Lista“ ni zavedalo, da se z razširjanjem takih vesti oškodujejo interesi naše države, bo ministristvo vnanjih zadev proti listu postopalo sodnim potom.“

* **Prvi ženski koncipijent na Hrvaškem.** Po prvih dveh sodnih avskultantkah je sedaj gospodična Marica Ilić, absolvirana pravica zagrebske univerze, nastopila mesto koncipijenta pri zagrebskem odvjetniku dr. Hinku Horvatiću. V bližnjih dneh bo promovirana na čast doktorja prava.

* **Uprava jugoslovenskega gozdarskega združenja ima 16. julija svojo sejo v Našicah,** kjer bo zaključila pretes zakonskega načrta o gozdih in pogodovanju. Ministristvo za šume in rudnike bo odposlalo na to sejo svoje delegate.

* **Tobačni izdelki se ne smejo prodajati mladini.** Trafikantom je pod kaznijo prepovedano, oddajati tobačne izdelke vsake vrste otrokom in mladini — osebam, ki niso še prekoračile 17. leto. Na to prepoved se opozarjajo v interesu pobijanja nikotinizma med mladino trafikanti in občinstvo. Kadilci naj torej ne pošiljajo otrok in mladino po tobak, ker morajo trafikanti ne glede na to odkloniti izdajo tobaka takim osebam.

* **Začasno pristanišče na Sušaku.** V Sušaku prično skoraj z gradbo začasnega lesenega pristanišča, ki bo 35 m dolgo in 5½ m široko. Stroški so proračunjeni na 216.000 dinarjev.

* **Strajk mornarjev se nadaljuje.** Ravatelj jadranske plovilbe g. Šarić, ki se je bavil tri tedne v Rimu kot ekspert paritetne komisije, se je včeraj vrnil v Bakar, da stopi v pogajanja s pomorskim oblastjo, ki posredujejo v sporu med lastniki brodov in mornarji. Ministristvo saobračaja je poslalo v Bakar nekaj višjih uradnikov in šefa inšpekcije dela, da posredujejo pri odpravitvi zaprek, ki ovirajo sporazum med mornarji in lastniki brodov. „Glas Pomorja“ pojasnjuje zahteve mornarjev, ki da ne morejo več živeti pri sedanjih plačah, ki so ostale neizpremenjene že od aprila lanskega leta. Povprečna mesečna plača mornarjev znaša 450—550 Din, kapetanov pa 1000—1500 Din. Mornarji zahtevajo, da se plače povišajo za 100 odstotkov.

* **Potrditev kazni v aferi Hacker in Kraus.** Državni svet je potrdil vse kazni, ki jih je naložil finančni minister soudeležencem v aferi tržaške veletrgovke Hacker in Kraus.

* **Podoficirska šola v Sarajevu se po naredbi vojnega ministra opusti,** bataljion te šole pa premesti v beograjsko podoficirsko šolo.

* **Statistika delavskega zavarovanja.** Ministristvo socijalne politike je zbralo podatke o skupnem številu podjetij in obrtov, ki so po zakonu prijavili svoje delavce v zavarovanje. V celem področju naše kraljevine spada pod zavarovalno obveznost 15.429 podjetij in obrtov z več kot 5 delavci in 65 tisoč 740, ki imajo zaposlenih do pet delavcev, skupno torej 81.169 podjetij in obrtov. V letu 1922. je bilo zavarovanih 383.198 delavcev. Letošnje število zavarovanih delavcev se radi pomanjkljivih poročil iz nekaterih pokrajin ni moglo še točno ugotoviti, vendar je sigurno, da znaša najmanj pol milijona oseb.

* **Promocija.** Dne 19. t. m. je bil na dunajski univerzi promoviran doktorjem vsega zdravilstva naš belokranjski rojak g. Jurica Vranešić iz Metlike. Čestitamo!

* **Smrtna kosa.** V četrtek zvečer je umrl v Kamniku po dolgotrajni bolezni nadučitelj in posestnik gosp. Ignacij Tramte, ki je 41 let služboval na tamkajšnji deški šoli. Blagega pokojnika, ki je bil vzoren vzgojitelj mladine, pokopljejo danes ob 5. popoldne. — V Danah pri Ribnici je 20. t. m., star 75 let, umrl posestnik in gostilničar g. Ivan Kandara. Pogreb pokojnika se je izvršil včeraj v Danah. Blag jima spomin!

* **Promocija.** Na gospodarsko-sociološki fakulteti vseučilišča v Frankfurtu ob M. je promoviral iz ekonomije in sociologije g. Mijo Mirković iz Rablja v Istri. G. Mirković je bil sotrudnik tudi našega lista zagrebske „Riječi“ ter si je z žurnalističnim delom osiguril gvojni obstoj do dokončanih študij. V svoji disertaciji je obdelal temo: Glavni vzroki male gospodarske proizvodjalne zmognosti slovenskih narodov.

* **Zrelostni izpiti na drž. ženskem učiteljskem v Ljubljani so se vršili pod predsedstvom g. univ. prof. dr. K. Ozvalda od 13. do 19. junija.** Priglasilo se je 52 kandidatkin IV. letnika in 3 privatistkin. Zrelost za osnovne šole se je prisodila 48 kandidatkinjam, in sicer 19 kandidatkinjam zrelost z odliko, 29 pa zrelost; ponavljalni izpit se je dovolil 6 kandidatkinjam, 1 kandidatkinja (privatistkinja) pa je med izpitom odstopila. Izpravevale zrelosti so prejele: Ambrožič Roza, Andrejka Katarina (z odliko), Benedičič Vida, Bohte Stanislava (z odliko), Bolha Roza, Bulovec Marija (z odliko), Česnik Leopoldina (z odliko), Dežman Vida, Dokler Bogdana (z odliko), Dvojak Marija (z odliko), Faganel Miroslava, Frank Marija, Globočnik Mercedes, Grum Ljudmila (z odliko), Guzelj Sonia (z odliko), Janežič Bari-

ca, Janežič Dora (z odliko), Jeglič Ana, Kastelic Marija, Kavac Marija, Kavšek Franciška (z odliko), Konc Alojzija (z odliko), Kordiš Matilda (z odliko), Kozjek Ana, Lenče Iva, Lipovšek Nuša (z odliko), Lipovšek Slava, Lorber Angela, Milavec Jospina, Mozetič Jelica (z odliko), Novak Cecilija, Pavčič Danica, Pavčič Lea, Penko Pavla, Pirnat Terezija (z odliko), Podboj Marija (z odliko), Poljanec Stanislava (z odliko) tudi z nemškim učnim jezikom), Pucelj Iva, Rainer Meta, Rojnik Elizabeta, Rugelj Zora (z odliko), Sikošek Danica, Smerdelj Marija, Stofa Vida, Šuligoj Sava (z odliko), Trtnik Marija, Urbančič Marija in Urbinc Ana.

* **Matura na mariborskem zasebnem ženskem učiteljskem šolskim sester.** V tekočem letu sta bila na tem zavodu še iz časov favoriziranja po dr. Verstovski dva četrta letnika. Zato je v dne 11. do 19. junija maturiralo 62 gojenk. Zrelostni izpit jih je napravilo 53, med temi 14 z odliko, 7 jih ima ponavljalni izpit iz enega predmeta, dve pa morata ponavljati četrta letnik. Odliko imajo: Aleksič Terezija, Čepe Odilija, Donaj Marija, Kerševan Marija, Mulej Vida, Ocvirk Angela, Puncer Marija, Robnik Katarina, Scheithauer Ema, Serajnik Zmagoslava, Stani Angela, Šinigoj Avgusta, Vidovič Ana in Zigart Avgusta.

* **Razpisane zdravniške službe.** Pri ravnatelstvu državnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani je razpisano mesto asistenta na zavodu za oskrbo umobolnih na Studencu s prejemki 9. činovnega razreda. Razpisana je tudi služba okrožnega zdravnika za zdravstveno okrožje St. Jurij ob južni železnici. Interesenti se opozarjajo na razpis v „Uradnem listu“.

* **K povišanju direktnih davkov.** Prejeli smo: Proti predlaganemu povišanju hišno najemniškega davka, ki je že sedaj v Sloveniji, zlasti v Ljubljani najvišji v celi Evropi in ki ga hoče finančni minister glasom svojega predloga povišati še za celih 30 odstotkov, je Pokrajinska zveza hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani včeraj poslala na ministristvega predsednika Pašiča in finančnega ministra dr. Stojadinovića energičen protest z zahtevo, da se nameravano povišanje nikakor ne izvrši, ker bi v Sloveniji davki in doklade v nekaterih krajih dosegli vso najemnino. Na gg. poslance se je zveza obrnila s prošnjo, da namero sedanje vladne večine prepreči z vsemi mogočimi sredstvi. V teku prihodnjega tedna namerava zveza sklicati velik protestni shod.

* **Obični zbor Akademikega kolegija se je vršil v četrtek v pisarni Akademikega kolegija pod predsedstvom preds. g. Adolfa Ribnikarja.** Kolegij je imel v letošnjem letu 136 stanovalecev. Akademiki so imeli v kolegiju tudi lastno menzo. Naloga, ki si jih je zadržala Akademiki kolegij stavila s tem, da sanira stanovanjsko in prehranjevalno budo naših akademikov, je rešila z lepim uspehom, seveda z velikimi žrtvami. Celokupni izdatki za režijo znašajo za preteklo leto okoli 352.000 K. Nanoovo so bili izvoljeni: v načelnstvo univ. prof. dr. Plemelj in dr. Rapč Stane, v nadzorstvo pa univ. rektor dr. Kidrič in bivši veliki župan dr. Vilko Baltić. Razmotrivo se je tudi o potrebi sanacije srednješolskega stanovanjskega vprašanja, kjer se je poudarjala predvsem nujnost ustanovitve Srednješolskega kolegija. Končno se je izprožila misel, da bi Akad. kolegij stopil v stik z upravo zapuščine pokojnega dr. Ivana Oražna radi sporazumnega delovanja z ozirom na vzporedni cilj.

* **Ljudsko vseučilišče v Celju je imelo svoj redni občni zbor v sredo, dne 20. t. m.** Naravnost srmatno je, da je tako važna kulturna institucija polagala račune o svojem delovanju pred devetimi člani, med tem ko šteje sam odbor z namestniki 16 članov. Vsed velike stagnacije je društvo zaključilo svoje delovanje predčasno že meseca januarja. Do takrat se je vršilo devet bolj slabobiskanih predavanj, od petih poučnih tečajev za nižje sloje se je završil samo eden iz srbohrvaščine, ki je štel ob pričetku 22, ob koncu komaj devet slušateljev. Za drugega iz fizike in kemije sploh ni bilo nobenih prijav, dasi je v Celju in v okolici mnogo industrijskih delavcev. Prav po nepotrebnem in z namenom le razdirati, so napadali socialistični in klerikalni listi izvršujoče člane društva, ki noče biti rdeče ali celo črno pobarvano, ampak hoče brez vsakih političnih tendenc vršiti veliko narodno in kulturno delo, ki more koristiti v prvi vrsti nižjim slojem in tudi prostemu človeku po trudopolnem delu odpreti vsaj za par uric svetišče umetnosti in znanosti. Žal, da smo še vedno tako zaslepljeni, da si ne moremo misliti uspeha in napredka brez partizanstva, ko je delavstvo že sito demagoških fraz svojih voditeljev. Blagajniško poročilo je zadovoljivo. Društvo šteje 137 članov in mu je obstanek tudi za bodoče zagotovljen. Izvolil se je po večini stari odbor z vladnim svetnikom Lilekom na čelu. Društvo izdela v kratkem načrt za svoje delo v prihodnjem poslovnem letu in bo šlo preko težav in malenkostnih neprilik ter stremelo slej-koprej za izobrazbo preprostega človeka.

* **Zupnikov salto mortale raz mariborsko kavarno.** Predvčerajšnjem so prišli v Maribor trije kranjski duhovniki naročit zvonove v tamošnjo Bühlavo tovarno. Po uspehi kupčiji so si zvečer

privoščili krokanje v mariborski vele-mestni Veliki kavarni. Ob eni zjutraj so se preselili še v Klub bar, kjer so uživali razkošno muziko in moderne ples. Ko so jih končno ob dveh zjutraj od to ekspeidirali, je eden častitih gospodov — seveda že visoko v rožah — hotel biti čimprej na svežem zraku in je zato sfrčal kar čez balkon in prvim nadstropju na kameniti Glavni trg, namesto da bi se potrudil po stopnicah. Ker pa mu je alkohol že prejel kosti znatno omehčal, sta ga duhovna sobrata pobrala brez nadaljnjih poškodb ter ga pod pazduho odvedla na prenočišče.

* **Nova trgovina v Celju.** Na Aleksandrovi cesti št. 4 je otvoril g. Jože Zabukošek manufakturno trgovino, na katero opozarjamo naše čitatelje.

* **Lastovke so šle — za kruhom.** Z Ježice v ljubljanski okolici poroča neki opazovalec: Izredno hladnemu letošnjemu vremenu se imamo zahvaliti, da nas še ne nadlegujejo muhe, komarji in druga mrčesa. Ni pa to prijetno za ptice, ki od tega mrčesa žive. To se zlasti vidi pri lastovkah. Navadno jih je v vaseh ljubljanske okolice brez števila. Letos ob tem času jih ni videti. Običajno gnezdi dvakrat in imajo štiri do šest mladičev. Pri letošnjem prvem gnezdenju so čivkali v gnezdu le po dva ali trije mladiči. Takoj ko so ti izleteli, zadnjič po onem viharjem deževju, pa je bilo videti žalosten pojav. Do 2000 lastovk s prvimi mladiči se je dvignilo nad vasjo, krožilo nad ravnino pred Šmarno goro, potem pa odletelo — za kruhom. Gostolenja lastovk letos najbrž ne bomo več slišali.

* **Smrtna nesreča.** 48letna zasebnica Marija Jeranič, stanujoča v Mostah št. 43 pri Ljubljani, je v četrtek dopoldne tako nesrečno padla na stopnicah njene podstrešnega stanovanja, da je dobila težke notranje poškodbe. Prepeljali so jo sicer takoj v bolnico, kjer pa je včeraj podlegla težkim poškodbam.

* **Razne nezgode.** Ivan Cuderman, posestnikov sin iz Predaseli pri Kranju, se je pri streljanju z močnarjem obstrčil v desno roko. — Josip Curi iz Dreznic pri Kočevju si je pri padcu z drevesa zlomil desno nogo. — Adolf Smrke, kolar v Kamniški smodnišnici, si je pri delu poškodoval levo oko.

* **Neprevidno kolesarjenje.** Prejeli smo: V Ljubljani so se v opoldanskih urah razvile v Šelenburgovi ulici prave kolesarske dirke. Ulica je ravno opoldne, ko odhajajo ljudje iz pisarn in trgovin, nabito polna. Kolesarji pa očividno tega ne upoštevajo, ampak drvisjo s svojimi kolesi nemoteno sem in tja, tako da človek skoro ni več varen pred njimi. Da so pri tem karamboli na dnevnem redu, je jasno. Tudi včeraj je en kolesar krepko zavozil v mirnega pasanta, ki se radi prave gnječe kolesarjev ni mogel ogniti. Dva druga kolesarja sta zadela drug v drugega in si tako precej poškodovala kolesi. V interesu večje varnosti je, da kolesarji opoldne počasi vozijo po Šelenburgovi ulici.

* **O roparskem umoru nekoga posestnika v novomeški okolici,** o katerem smo poročali v četrtek, se nam naknadno javlja, da brata Pintar nista niti v najmanjši zvezi z imenovanim zločinom in da smo bili tozadevno mistificirani. Sodišče vodi preiskavo v čisto drugi smeri.

* **Oropani berač.** Poklicno beraštvo dandanes ni ravno najslabše in zato tudi ni nič nerazumljivega, ako se komu zahoče po beraških bankovcih. V sredo dopoldne je prišel na stražnico na Viču berač Matevž Brenčič in naznanil, da ga je pri takozvanem Dolgem mostu v bližini Kušarjeve gostilne ustavil neki, okoli 24 let star možki, ki mu je ponudil v nakup suknjič. Kupčija je bila takoj sklenjena. Berač je vtaknil suknjič pod pazduho in izvelkel iz žepa svojo denarno listnico. Ko je neznanec videl, da je listnica polna bankovcev, je je bliskoma iztrgal beraču iz rok in pobegnil. Policijski organi so bili neznanec sicer kmalu za petami, vendar pa se mu je posrečilo zginiti v bokavski gozd.

* **Tihotapci s kokainom.** V Zagrebu so izsledili pred kratkim družbo štirih oseb, ki so se bavile s tihotapstvom kokaina na debelo. Imeli so ožje trgovske zveze tudi z nekim Italijanom. Največjo kokaina izvozili v Bakar. Ko so pretekli mesec ravno sklenili novo dobovo treh kilogramov kokaina, jim je nadaljnje kupčije preprečil detektiv zagrebske policije in v par dneh se bodo pred zagrebsko sodnijo zagovarjali.

* **Ali ste se že pričepili o kakovosti „Itofant“** hranične moke za dojenčke in otroke. Glavna zaloga: drogerija „Adrijan“, Ljubljana, Šelenburgova ulica.

Ferdo Roš †

Včeraj zjutraj je umrl v Hrastniku tamkajšnji veleposestnik gospod Ferdo Roš. Dosegel je visoko starost 76 let.

Pokojni Roš je bil eden najzaslužnejših starih narodnih delavcev na Štajerskem. Zlasti v Savski dolini in osobito v industrijalnih krajih južne Štajerske je njegovo ime neredke zbralo pod slovensko zastavo vse narodne življe v obrambo proti prodira-jočemu nemštvu. In dostikrat z uspehom. Ferdo Roš je v devetdesetih letih postal prvi narodni župan v Trbovljah ter je uspešno vodil to veliko industrijalno obdino. Več let je bil tudi poslanec v štajerskem deželnem zboru. Ko se je na Štajerskem ustanovila napredna Narodna stranka, je pokojni z mladeniško živahnostjo se boril v njenih prvih vrstah ter je leta 1907. tudi prevzel državnozbornsko kandida-turo v celjskem volilnem okraju.

Zivahno in zaslužno delovanje je razvil Ferdo Roš na gospodarskem polju. Bil je dolga leta predsednik Kmetijske podružnice, uveljavljal se je v okrajnem zastopu, pomagal je pri veki akciji za okrepitev slovenskih gos-podarskih pozicij. Slovenska industrija mora beležiti njegovo ime med svojiimi prvopodetniki. V dobi, ko je bilo ustanavljanje slovenskih industrijskih podjetij pravo Herkulovo delo, je bil Ferdo Roš med ustanovniki laške Del-niške pivovarne.

Daleč naokrog je bilo ime starega Roša spoštovano pri prijateljih in nasprotnikih. Poštenjak od nog do glave, koncilijanten in dobrodušen, do visoke starosti mladeniško živahen, spada pokojnik med one može, katerih po-stave se nam vedno pojavijo pred očmi, kadar se spomnimo borbene do-be štajerskega Sloventva.

Pokojni zapušča ugledno rodbino. Dva izmed njegovih sinov sta kot na-rodna in politična delavca postala vredna dediča svojega očeta. Učitelj Miloš nadaljuje delo na narodno - po-litičnem in kulturnem polju v svojem rodnem kraju, odvetnik dr. Fran Roš, župan v Laškem, je eden izmed prvih demokratiških mož v mariborskem vo-lilnem okrožju. Brat pokojnika, inžaljer Boštjan Roš, je deloval dolga leta v Srbiji, kjer si je stekel kot graditelj cest in železnice veliko ime. Umrl je za časa vojne.

Vest o smrti Ferda Roša bo žalostno odjeknila v vseh narodnih krogih. Pogreb se vrši v nedeljo dopoldne. Bodi vrlemu in zaslužnemu možu ohranjen časten spomin. Spoštovani rodbini izrekamo iskreno sožalje.

Domače borze

22. junija.

ZAGREB. Na tržišču z efekti so bile bančne vrednosti prilično zanemarjene pri nespremenjenih tečajih. Industrijski papirji, zlasti lesni, so poskočili. Na deviznem tržišču je prišlo do znižanja skupnega nivoja tečajev radi čvrstejše tendence za dinar v inozemstvu. Naza-dovale so močne in slabe devize. Kon-cem borze se je opazilo neznatno učvr-ščenje. Notirajo devize: Dunaj 0.1235 do 0.1245, Berlin 0.0625—0.0665, Bruselj 482.5—487.5, Budimpešta 0.96—1, Italija 399—401, London 406—407, Newyork 87.25—88.25, Pariz 545—550, Praga 264.5 do 265.5, Švica 1580—1585; valute: do-lar 86—87, avstrijske krone 0—0.1242, levi 90—92, češkoslovaške krone 260 do 262.5, funti 396—398, levi 44—40, lire 395 do 398; efekti: Ljubljanska kreditna banka 235.5—240, Praštediona 1015 do 1020, Slovenska banka 105—107, Trbo-ljenska premogokopna družba 1150 do 1175.

BEograd. V početku borznega se-stanka je bilo radi vesti, da je Beograd v Curihu 6.35 in da so tam popustile vse devize razen Berlina, Varšave in Budimpešte, dovolj blaga. Ko so pa po-zneje dospеле iz Zagreba vesti, da so tam vse devize dražje, se je položaj učvrstil in je po malem zmanjkalo bla-ga. Notirale so devize: London povpraševanje 405.5, Pariz 545—546, Newyork 87.5—88, Zeneva 1580—1590, Milan po-vpraševanje 400, Praga povpraševanje 265, Berlin 0.064—0.065, Dunaj 0.1240 do 0.12425, Bukarešta 43.5—44, Sofija 108 do 110, Budimpešta 0.95—1, Bruselj 455 do 465, Varšava 0.08—0.09; valute: fran-coski franki 538—542, dolariji povpraševanje 86, levi 45—46, levi povpraševanje 105.

Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij „Jutra“. Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Združene opekarne, d. d., Ljubljana

nudi po poljubnih množinah

964

zarezane strešnike

model „A“ in model „D“ (utorni crep), najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše kritje streh sedanosti, dalje

zidno opeko.

Na željo pošljemo popis in ponudbe. — Spretni zastopniki se sprejmejo.

To in ono

× Čez 200 let. Po najnovejši statistiki znaša prebivalstvo naše zemlje po svetovni vojni okroglo 1.650.000.000 duš. Sodeč po dosedanjem naraščanju, računajo statistiki, da bo čez dvesto let število prebivalstva na zemlji znašalo nad šest milijard. Vsled toliko števila prebivalstva bo brez dvoma nastala potreba, da se ljudje nasele tudi v pokrajinah, kjer se doslej niso hoteli ali pa niso mogli naseliti. Ogromna Sahara in širne kitajske puščave se bodo morale prilagoditi kulturnemu delu. Vključ tej perspektivi pa se bodo pojavile silne težave glede prehrane štirikrat toliko prebivalstva, kakor ga šteje danes zemeljska krogla. Le kaka uničevalna vojna s strahovitimi svojimi sredstvi bo mogla preprečiti veliko krizo prehrane. Z najnovejšimi sredstvi, ki so bila izumljena po svetovni vojni, bo vsaka prihodnja vojna uničila na milijone ljudi. Pomislimo samo na najnovejšo strupeno plin, katere bodo aeroplani sipali v bombah na zemljo iz višine kakih 15 kilometrov. Tem se pridružijo še aeroplani brez pilotov, ki bodo kakor demonska strašila križarili po zraku in sipali smrt na človeška bivališča, dočim jih bodo dirigirali ljudje iz udobnih sob na zemlji. Kje so preroki večnega miru?

Slab spomin.

«Neverjetno, kako me zapušča spomin. Pojutrišnjem gotovo ne bom več vedel, kaj sem delal danes.»
«Hm... Bi mi mogli posoditi za dva dni par tisočakov?» (Berl. Ill. Ztg.)

Vse po valuti.

«Aja danes smo se učili v šoli, da je solnce oddaljeno od zemlje dvajset milijonov milj.»
«Ah, dragi moj, kaj je danes en milijon.» (Koprive.)

Ciganska premetenost.

K veselji družbi pride mlad cigan: «Dečko, ga nagovoril nekdo iz družbe, hitro se zlaži, pa dobiš dinar.»
«Rekli ste mi, da mi daste dva,» odgovori cigan brez razmišljanja. (Peckalo.)

Računovodja

dober, zanesljiv in hiter računar, se sprejme za takojšen nastop. Stanovanje, razsvetljava in kurjava na razpolago. Ponudbe z zahtevami in prepisi izpričeval na upravo «Jutra» pod «Premogovnik». 1097

CEMENT

opeka in premog

vsaka množina, po znižanih cenah na razpolago pri trdki 1055
H. Petrič, Ljubljana,
Dunajska cesta 33, skladišče «Balka», telefon interurban 366.

Mali oglasi

stanajo z državnim davkom na inzerate vrad do 20 besedi Dm 6.—, vsaka nedeljska beseda 50 par val. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v znakah). Na vprašanje odgovorja uprava in, ako je vprašanje priložena znanja za odgovor ter manipulacijske pristojbine (1 Dm).

Službe

UČENKA 2701
se sprejme na deželi. Ponudbe pod «Gorenjsko št. 2510» na upr. «Jutra».

PRODAJALKA 2693
izvežbana trgovina z mešanim blagom, želi takoj nastopiti službo. Naslov pove upr. «Jutra».

KOT OSKRBNIK
ali gozdar išče službo v vseh ekonomskih in gozdarskih panogah več mož z dolgoletno prakso. Cenj. dopisi pod «Gozdar in ekonom» na podružnico «Jutra», Maribor. 2688

UČENEC 2682
star 16 let, zdrav, močan, pošten staršev, želi mesta za elektromonterja ali strojnega ključavničarja. — Cenj. ponudbe na Mirko Čas, Prevalje, Ko-roško.

GOSPOD 2681
trgovsko naobražen, želi premeniti službo, prevzame leto zastopstvo večjega podjetja ali tovarne. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Trgovska moč».

UČTELJICA 2680
prevzame med počitnicami pouk za izpit v meščansko šolo ali prvi letnik učiteljskega študija. Cenj. ponudbe na upr. «Jutra» pod «Učiteljska». 2680

KOMERCIJELNI VODJA TOVARNE IN POSLOVODJA

35 let star, zmogel kavi-cije, z znanjem slovenske, srbske, nemške, italijanske, ruske, stenografije in strojeopisa, dober korespondent in knjigovodja, verziran v raznih bran-jah, želi premeniti svoje mesto. Kraj postranska stvar. Ponudbe pod «Dela-ven 2671» na upr. «Jutra». 2671

SAMOSTOJNA GOSPODINJA
katera bi opravljala vsa hišna dela, se sprejme k trem osebam na deželo, takoj Starejša, resne ose-be imajo prednost. Na-slov pove uprava «Jutra». 2673

SPREJMEM POMOČNIKA
izkušenega mešane stroke, dober železninar in manu-fakturist ima prednost, ozira se samo na pomoč-nike mešane stroke, dobre mlajše mož, vojaške pro-et ima prednost. — Istotam se sprejme uče-nec dobrih poštenih star-šev, s šolsko izobrazbo ter dober računar. Naslov pove uprava «Jutra». 2675

TRGOVSKI POMOČNIK
agilen in zanesljiv, se sprejme takoj. Ponudbe z referencami na trdiko Ci-zej & Rantigaj, trgovina z mešanim blagom v Gor-nji Radgoni. 2602

Prodaj

LOVSKI VOZ 2679
fino izdelan, s platneno streho, se prodaja. Vprašati v Kodeljevi gostilni, Rim-ska cesta št. 11.

HARMONIKE 2678
kromatično, Lubasovega izdelka in en bas (tričetrt), pripraven za bolj majhno godbo, vse v dobrem stu-nu, se prodaja. L. Prostor, pošta Gorenja vas nad Skofjo Loko.

BANATSKO PŠENICO
prvovrstno, razprodaja na vagonih paritetno vsaka postaja v Sloveniji M. Bielle, Dunajska cesta 33 (pri Balkanu). 2648

OVES IN KORUZO
prvovrstno, v vrečah in na vagonih razprodaja M. Bielle, Dunajska cesta 33 (pri Balkanu) po najnižjih dnevnih cenah. 2647

BANATSKO MOKO
prvovrstno, v vrečah in na vagonih razprodaja M. Bielle, Dunajska cesta 33 (pri Balkanu) po najnižjih dnevnih cenah. 2646

GOSTILNICA, POZORI
Večjo množino ljutomerskega in haloškega vina, letnik 1922, od 18 do 24 K in staro, letnik 1921, od 32 do 40 K po litru takoj prodaja Gjuro Valjak, Grajska klet, Maribor. 2610

VEČ PETROLEJSKIH SVETILJK
skoro novih, prodaja zaradi uvedbe električne razsvet-ljave občina Dol. Logatec. 2697

MOTORNKO
1 in pol PS, se ugodno prodaja. Natančno se poizve na Savi št. 32, Jesenice-Futina. 2698

POLNOJARMENIK
dobro ohranjen, 600 mm, iz tovarne Fleck & Söhne, Berlin, se poceni prodaja pri tvrdki F. Hergouth, Mari-bor, Orožna ul. 8. 2700

KITARO 2701
dobro ohranjeno, prodam. Karol Ostrožnik, Loke pri Zagorju ob Savi.

Kupim

KUMNO, JANEZ
rdečo deteljo, semensko ajdo, lipovo cvetje, suhe go-be itd. plačuje najbolje Sever & Komp., Ljublja-na, Wolfova ulica 12. 2664

PSA DOBERMANA
mladeža, čistokrvnega z rodovnikom, kupim. Po-nudbe pod «Doberman» na upravo «Jutra». 2663

STAREGA SVINCA
vsako množino, kupimo. Puškarna v Kranju. 2658

KUPUJEM KUMNO
v vsaki množini. Ponudbe z vzorci in najnižjo ceno na Ljudevita Sirca, Kranj. 2628

PAR ŽELEZNIH VRTNIH KLOPIJ
in mizo kupim. Ponudbe pod «klopi» na upravo «Jutra». 2664

Lokali

TRGOVSKA LOKALA
na deželi. Dobrodošli trgo-vini na deželi se prodasta z inventarjem takoj po ugodni ceni zaradi dru-žinskih razmer. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Lo-kala 2639». 2639

Stanovanja

MEBLOVANA SOBA
se išče v bližini Gradišča za takoj. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Sportnik». 2672

ZA DVA DIJAKA
se išče stanovanje pri boljši rodbini za prihodnje šolsko leto. Naslov se izve pri upravi «Jutra». 2633

DVE PRAZNI SOBI
s podstrešjem in okoli 80 kvadratnih metrov skla-dišča oddam skupno ali posamezno. Ena soba se da preurediti v kuhinjo. Naslov pove upr. «Jutra». 2694

MEBLOVANA SOBA
se odda samo brez počit-nice — julij in avgust. — Naslov pove upr. «Jutra». 2686

Nepremičnine

KRASNO POSESTVO
16 or. veliko, v ravnini v sredi vasi, četrt ure od železniške postaje, eno uro od Slovenjgradca oddalje-no, napredaj. Poslopje je v dobrem stanu. Za to hi-šo se lahko dobi gostilniško koncesijo in trgovino z mešnim blagom. Vodna moč za mlin. Vpraša se pri g. Gustavu Krampaču, restavracija Dovže, pošta Mislinje. 2652

HISA 2644
vrt in njiva blizu Novega mesta, napredaj. Kupna cena 60.000 Din. Poizve se pri Ivanu Kobeju, mi-zarju v Zabji vasi.

Dopisovanje

LOČENEC 2606
miroljuben, dobrega srca, pošten, 48 let star, želi znanstva z gospico ali vdovo brez otrok, zdravo, 35 do 45 let staro, ki si želi dobrega tovariša in

ima veselje za malo trgo-vino, katero bi skupaj prevzela v Ljubljani, Celju ali v Mariboru. Predpogoji: miroljubnost, poštenje in do 50.000 kron gotovine, katero pa sama upravlja. Cenj., samo resne po-nudbe do 10. julija na upr. «Jutra» pod «St. 22, I. S.»

ZENITNA PONUDBA
Višji privatni uradnik v stalni službi, 32 let star, lepega značaja, v dobrem položaju, želi resnega zna-nja z mlado, simpatično in inteligentno gospodično plemenitega srca in znača-ja, četudi brez premoženja, v svrhu poročitve. Resne ponudbe s sliko, ki se vrne ali zamenja, na upravo «Jutra» pod «Sorodna du-ša». Tajnost zadržana. 2699

IZŠE SE POSOJILO
za tri leta, 75.000 Din, na vključbo novo zidane hiše proti 12% obrestim. Naslov pove upr. «Jutra». 2684

Razno

DRUŽBENIK!
Veseli povzdiga svojih trgovin v zvezi z družbe-nika s primernim kapita-lom, kateri lahko takoj

nastopi. Trgovine so do-bro vpeljane. Ponudbe na upr. «Jutra» pod «Ugod-nost 2640». 2640

15.000 DIN POSOJILA
iščem za dobo treh mesecev proti 20% obrestovanju. Cenj. ponudbe pod «Sigurno» na podružnico «Jutra», Maribor. 2638

DVOKOLESA 117
mali motorji, otroški vo-zički, šivalni stroji in pnevmatika najceneje. «TRI-BUNA», Ljubljana, Kar-lovska cesta 4.

PRAVE TURŠKE KOSE
neprekoaljive ostrine, raz-lilne bruse, dobre srpe, dobite najceneje pri: Sošte-rič, Petan & Erker, Ljub-ljana, Realsjeva c. 20. 2524

VINSKE ETIKETE
etikete za konjak, rum itd. ima vedno v zalogi litografija Cemačar in drug, Ljubljana, Vojška-lica 16 a. 2145

PRAV VSAKDO
kdor kaj išče, kdor kaj ponuja, kdor kaj kupuje, kdor kaj prodaja, prav vsakdo priznava, da imajo čudovit uspeh Mali oglasi v «Jutra». I

POSKUSI VSAJ ENKRAT
četudi s prav majhnim be-sedilom med Malimi oglasi «Jutra». Če sploh kje, boš tu dosegel zaželeni uspeh v izdatno večji meri kot povsod drugod. II

NAZNANILO.

Cenj. občinstvu vlijudno naznanjam, da sem
v Celju, Aleksandrova ulica št. 4
otvoril
modno in manufakturno trgovino.
Cene zmerne, postrežba točna.
Priporočam se za obilen obisk
Jože Zabukošek.

Pozor! Iz prve roke! Slanina!
Redka prilika se nudi vsaki štedljivi gospodinj, da si oskrbi domačo potrebo s prvorazredno
I. belo debelo slanino po Kg.
I. suho slanino po Kg.
I. paprika — slanino po Kg.
Razpošiljam počenši od 5 kg naprej v poštah zavrtkih ali po železnici, brzoovozno po povzetju.
Gj. P. Prodanović, Novi Sad (Vojvodina).
Eksport! 1075 Import!

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem tužno vest, da je naš predobri oče, soprog, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Ivan Kandare

posestnik in gostilničar v Danah št. 27

po kratki mučni bolezn, previden s tolažili sv. vere v 75. letu svoje starosti dne 20. t. m. Bogu vdano preminul.
Pogreb bo v petek dne 22. t. m. popoldne na pokopališče v Danah.

Dane, dne 22. junija 1923.

Zalujoči ostali.

1112

TRGOVSKE ADRESE

UREJENE PO STOKAH
IZ VSEH KRAJEV JUGO-SLAVIJE IN INOZEMSTVA

::: ZAJAMČENO PRAVILNE :::

OSKRBI TOČNO IN PO
I: ZMERNIH CENAH I:

ALOMA COMPANY
ANONČNA IN REKLAMNA D. Z. O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
SREMSKA ULICA 9

Potrjim srcem naznanjamo, da je naš dragi oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

Ferdinand Roš

veleposestnik, bivši deželni poslanec in dolgoletni župan občine Trbovlje, častni član več društev itd

danes dne 22. junija ob 10. uri dopoldne umrl.

Pogreb bo v nedeljo 24. t. m. ob 10. uri do-poldne iz hiše žalosti na pokopališče v Drago.

Hrastnik, dne 22. junija 1923.

Žalujoči ostali.

Poslanec prof. Reisner o uradniškem vprašanju

Na seji zakonodajnega odbora 21. t. m. je minister za izenačenje zakonov Marko Trifkovič obširno reagiral na govor poslanca Reisnerja, ki ga je tam imel na 4. seji zakonodajnega odbora. Minister je moral priznati tehtne in trezne argumente demokratskega govornika, poročali pa smo, kako čisto se je izjavil o za sedaj bistveni točki celega problema: o povišanju prejemkov.

V naslednjem priobčujemo glavne misli in govor posl. Reisnerja:

Gospodje narodni poslanci! Jaz sem bom s predloženim zakonskim načrtom bavil samo v toliko, kolikor se mi zdi potrebno naglašati s stališča uradništva samega. Ne bom se dotikal onih vprašanj, ki so važna za vsak zakon, ki pa so jih deloma že omenili moji predgovorniki in ki smo jih razpravljali v lanskem zasedanju zakonodajnega odbora.

ZA POLITIČNE PRAVICE URADNIŠTVA

Predvsem poudarjam tendenco zakona, da se naj državni uslužbenci izločijo iz političnega življenja. Omejevanje politične svobode državnega nastavljenca ne sme iti tako daleč, da bi mu krtil zakon politične pravice, ki jih ima vsak državljan. Predvsem pa ne smemo podcenjevati tega vprašanja tudi še z nekega drugega stališča. V našem narodu je namreč največji del inteligence v državni službi in napredek politični in kulturni našega naroda izvira predvsem iz javnega dela obeh inteligentov, ki so obenem državni uslužbenci. Ako mi danes državne uslužbence popolnoma izločimo iz političnega življenja, bomo videli, kako malo kulturnih in političnih delavcev bo ostalo med narodom.

MALOMARNOST VLADE

Zakonski projekt je vsled čl. 11. nejasen. Ker smo v istem hoteli, da se uradniški zakon čimprej donese, smo sprejeli v zakon čl. 11., ki prepisuje vladu, da razvrsti državno nameščenstvo po kategorijah in grupah s posebno uredbo. Šele na podlagi te uredbe se more vedeti kakšne redne prejemke bodo dobili uradniki z ozirom na delitev na osnovne in položajne plače. Sprememba režima je prekinila naše delo. Sedanja vlada je imela pod decembra lanskega leta pa do danes dovolj časa, pa ni nič storila, da bi mogla predložiti zakonodajnemu odboru ne samo uradniški zakon ampak tudi uredbo po čl. 11., ki je dopolnila k zakonu. Ako bi bila ta uredba pripravljena, bi mi imeli točen pregled in potem bi o čem nejasnosti odpadel.

BESEDE IN DEJANJA

S strani uradništva se gleda z veliko skrbjo na delo zakonodajnega odbora. V zadnjem času se je s strani posrednih ministrstev in s strani vseh merodajnih faktorjev tolažilo državno uslužbenstvo z ozirom na njihove zahteve v današnji dragini, da bo stvar urejena, kakor hitro se sprejme uradniški zakon. Tako je gospod minister prosvete položil svoje profesorje, katerim je zagotovil, da se bo s sprejetjem uradniškega zakona ugodilo njihovim zahtevam. Akcijski odbor državnih uslužbencev je dobil na svoje utemeljene zahteve tolažbo, da bo stvar z uradniškim zakonom urejena in da naj uslužbenci od tega časa potrepe.

Gospodje, bodimo si na jasnem glede materialne osiguranja v dveh točkah. Tudi če mi ta zakon danes ali v dveh, treh dneh izglasamo, materialno stanje našega uradništva s tem ne bo osigurano. Če bi tudi ta zakon mogel stopiti v veljavo takoj s prvim julijem, materialno stanje našega uradništva ne bo s tem niti za eno paro boljše. Treba je samo pogledati redne prejemke, kakor

so po tem zakonu določeni, pa boste videli, da so to prejemki, ki so mišljeni za normalno dobo in niso v nobenem razmerju z današnjo dragino. To, kar danes dobi državni uslužbenec bilo po tem pod tem ali onim imenom, vse skupaj ne zadostuje za življenje. Mi vemo, da je danes v državi največji siromak državni uslužbenec. Vsak stan si je znal pomagati, samo stan državnih uslužbencev si ni mogel pomagati. Navedem naj samo en primer, da imate tu v Beogradu državne uslužbence, ki nimajo skupaj s plačo in draginskih dokladami 20 dinarjev dnevno, da ne govorim o uslužbencih v drugih mestih. Ali, gospodje, mi moramo vedeti, da ta zakon, tudi če ga za nekoliko dni izglasamo, ne more stopiti v veljavo pred šestimi meseci.

Prvo, kar je potrebno po zakonu je uredba po čl. 11. Brez tiste uredbe se sploh ne more začeti s prevodenjem državnih uslužbencev. Če pride uredba in se postavi komisija, ki bo to prevajanje izvršila, je čisto jasno, da to bo trajalo nekoliko mesecev. To mora uvideti vsakdo in ni treba, da bi bil velik pesimist. To je uvidel že zakonodajalec sam, ki je v prehodnih določbah predvidel rok, v katerem se mora to prevodenje izvesti. Če mi danes državno uradništvo tolažimo s tem zakonom se pravi to z drugimi besedami: počakajte šest mesecev, predno more biti o tem govor, ali dobite eno paro več ali ne. Treba je novega zakona o draginskih dokladah, ki po členu 44. tega zakona dopolnjuje one redne pristojnosti, ki jih imajo državni uslužbenci dobili po zakonu samem.

Jaz zamerim vladi tudi to, da do danes ni prinesla nobenega predloga, po katerem bi narodna skupščina videla, kako misli vlada s 1. julijem urediti materialni položaj našega uradništva. Pravim s 1. julijem, ker je to zadnji rok, v katerem pričakujemo naše uradništvo zboljšanje svojega materialnega položaja. Nikar ne mislite, da bo uradništvo čakalo 6 mesecev. Ne radi tega ker noče, ampak zato, ker ne more več čakati. Velika pogrška vlada je, da do sedaj v tem oziru še ni storila ničesar, dasi je imela sredstva v rokah, ker se postoji zakon od 28. februarja lanskega leta in zakon o draginskih dokladah. Člen 51. tega zakona pooblašča ministrski svet, da v soglasju s finančnim odborom uredi to vprašanje. Treba je, da vlada nekaj ukrene, da se pomaga državnim uslužbencem in da se zagotovi njihovo materialno stanje. Vsako drugo govorjenje o zagotavljanju materialnega položaja državnih uslužbencev je prazno besedičenje! (Klici: Tako je!)

URADNIK IN DRŽAVA

Narodna skupščina bi se pri sklepanju o novem zakonu morala dobro zavesti, kakšno je pravno razmerje, ki postoji med državnimi uslužbenci in med državo. Povsem pogrsko je, ako nekateri gledajo številke, ki jih izražajo novi zakon kot plače za uradništvo le z računskega stališča. V sekciji se je poudarjalo, da nekateri gospodje, ki tukaj sede, nimajo nobenega pojma, kake dolžnosti ima država do svojih uslužbencev v pogledu plač itd. In ko smo pred par dnevi v pododboru vodili razpravo o nekaterih dodatkih, je nek gospod, ki je ozlovoljen vrzel papir iz svoje roke, rekel: Gospodje, sedaj pa sprejmite še člen, da bo morala država vsakemu uslužbencu sezidati še hišico! Tako naziranje je žalostno. Mi ne smemo pozabiti, da plače, kakor jih bodo dobili državni uslužbenci po zakonu, zadostujejo komaj za eksistenčni minimum za neke normalne razmere. Zato je v tesni zvezi s temi plačami vse drugo glede preskrbe za starost tako urad-

niška samega kakor tudi za preskrbo njegove rodbine. Gospodje, mi plačujemo velikanske premije za zavarovanje za starost državnih nameščencev in pa za preskrbo njihovih družin. Mi plačujemo velikanske premije zato, ker državni uslužbenci niso plačani za svoje delo, marveč dobivajo samo eksistenčni minimum. Če državni uslužbenci služijo državi, delajo to samo z ozirom na preskrbo za njihovo starost in pa z ozirom na penzijo, ki jo mora država dati njihovim rodbinam. Vsa vprašanja osebne in rodbinske penzije so torej vprašanja, ki so v najtesnejši zvezi s plačami.

NEVZDRŽNI POLOŽAJ UPOKOJENCEV

Gospodje, pomislite, kakšen kaos imamo med današnjimi upokojenci. Pomislite nevzdržno stanje materialnega položaja naših upokojencev. Uspelo nam je glede prevodenja upokojencev napraviti korak naprej. V členu 239 je zagotovljeno, da bodo vsi upokojenci prevedeni pod takimi pogoji, kakor jih je sekcijska sprejela. Toda sekcijska ni sprejela mojega predloga, ki je šel za tem, da se uredi istočasno tudi vprašanje zaradi rodbinskih penzij.

Gospodje! Prvotna redakcija zakona je bila ta, da se rodbinske penzije povečajo za 100 odst. Govoril in dokazoval sem, da to ni nobeno povečanje, ki bi odgovarjalo faktičnim potrebam in pravičnosti. Gospod minister Trifkovič je samo na to pristal, da se ta določba izmeni in da jim ostanejo današnje redne pristojnosti. Ali, gospodje, bodite uverjeni, da napravimo tu veliko krivico vsem tistim, ki so že ali pa ki bodo že služili državi in ki so bili trdno uverjeni, da so s svojo službo državi obvezni, da so dolžni vsem tem državnim uslužbencem, bodisi da so to iz vaših krajev kakor tudi iz preka povečati tako osebne kakor tudi rodbinske penzije.

PREDNOSTI IN OPASNOSTI NOVEGA SISTEMA

Mnogim, ki niso popolnoma poučeni, v zakonu ni jasen sistem osnovnih plač, položaja plače in stanarine. Tudi jaz sem bil eden od narodnih poslancev, ki sem sodeloval pri pripravi tega zakonskega predloga in sem se uveril, da je ta sistem dober, modern in za naše razmere primeren. Toda ako hočemo, da bo imel kaj pomena, potem moramo trdno pri njem ostati. Kakor hitro se začne poskušati, da se ta sistem obrne in osvoji samo za neke stroke, za neke vrste državnih uslužbencev, potem je postavljen ves ta zakon na glavo. S predlogom, ki smo ga dobili z neke strani, tako n. pr. s predlogom za oficirje in za sodnike se postavlja to vprašanje na glavo. Tem bolj moramo zahtevati, da vlada pojasni, kako misli končno urediti grupiranje uradnikov in kako misli to vprašanje izvesti glede vseh vrst državnih uslužbencev. Če tega ne izvedemo, potem bo zakon le še povečal zmešnjavo.

Jaz istotako danes kakor sem to že storil v sekciji napravim referatno vojnega ministrstva, izjavljam, da se mi državni uslužbenci ne protijo temu, da bi bili oficirji dobro plačani. Mi razumemo, da hoče vojni minister dobro vojsko, da potrebuje za dobro vojsko dobre oficirje in ker hoče imeti dobre oficirje, hoče imeti tudi dobro plačane oficirje. Ali mi vsi drugi državni uslužbenci zahtevamo isto. Mi zahtevamo, da se ustvari dober uradniški kader, da se vsa administracija postavi na dobre noge. Da bo tisto uradništvo res hrbenica države, mora biti plačano tako, da bo moglo živeti in svojo nalogo v redu vršiti.

Gospodje, zakon sam ne bo prav nič oviral ureditve prejemkov sodnikom in oficirjem in da se jim za njihovo izredno delo da tudi izredna plača. Draginske doklade pa naj bodo za vse enake. Imamo člen 40, ki govori o tem, da ima ministrski svet pravico, da določi za posredne stroke itd. posebne dodatke na položajne plače. Mislim da bi bilo v

interesu državne uprave, da se na tej osnovi uredi poglavje o materialnem položaju.

REDUKCIJA URADNIŠTVA

Kar se tiče revizije uradništva je vprašanje, kdo bo to revizijo izvršil. Vprašanje redukcije je, če se bo izvršila tako kakor se izvršuje pri nas sedaj že drugo leto, popolnoma izgrešana. Mi ne smemo danes iti s tega stališča, da bomo po statistiki dognali, koliko državnih uradnikov imamo in koliko procentov je treba reducirati. Mi moramo prijeti drugod pri administraciji. Mi moramo ugotoviti kakšna naj bo naša administracija, mi moramo gledati, da se naša administracija čim najbolj poenostavi, in če bo enkrat administracija poenostavljena in trdna, tedaj bomo lahko rekli, toliko in toliko državnih uradnikov je treba, da se ta administracija redno izvrši.

NE CENTRALIZEM TEMVEČ BIROKRATIZEM

Gospodje, ravno v tem pogledu bi mogel navesti slučaje iz vseh strok, kjer se bi videlo, da je naša administracija tako v Beogradu kakor tudi pri pokrajinskih upravah mnogo slabša, mnogo bolj komplicirana nego je bila n. pr. v tako birokratični Avstriji. Navedem naj samo en primer ker vidim pred seboj ravno gospoda ministra Trifkoviča. Ako hoče danes pri nas v Sloveniji kako izobraževalno društvo na kmetih napraviti veseličo z malim srečelovom, kjer gre morda za kakih 1000 ali 1500 Din, mora dotično društvo to javiti na policijo, narediti prošnjo na oddelek privredne pokrajinske uprave, ta pošlje dotično prošnjo ministrstvu poljoprivrede i voda, to ministrstvo jo pošlje na klasno loterijo, tam mora zopet čakati,

da ima upravni odbor sejo, ki potem dotično prošnjo reši, da gre zopet vso to dolgo pot nazaj. To je en primer, kako ima tako malo stvarco v rokah pet do šest referentov, ki bi se pa mogla rešiti na licu mesta v Ljubljani. (Dr. Kulovec: Centralizem! Svetozar Pribežević: Ne, gospod, to je birokratizem!)

Gospodje, redukcija se mora pričeti s tem, da se poenostavi naša državna administracija. Če bomo z enostavno, dobro administracijo postavili temelji, bomo potem v budžetu v finančnem zakonu lahko ugotovili število potrebnih uradnikov. Potem bomo lahko vedeli, koliko uradnikov imamo preveč, potem je tudi redukcija lahko mogoča. Danes se pa vrši redukcija na drug način. Vrš se na ta način, da smo n. pr. imeli meseca marca letošnjega leta v Ljubljani pokrajinskega namestnika, radikalnega velikega župana in pensioniranega demokratskega velikega župana. Da smo to reči imeli tri osebe za mesto, za katero bi zadostovala ena sama. Če boste tako reducirali, potem to reduciranje gotovo ni stvarno.

Kar se tiče prehodnih določb o prevodbi uradništva na nove grupe, se mora sestaviti taka komisija, ki bo dala popolno garancijo, da se bo to prevodenje izvršilo samo na podlagi kvalifikacije. Izključeno pa mora biti pri tem vsako drugo vprašanje, bodisi politične ali strankarske naravi.

V podrobni debati bom pri dotičnih členih stavil svoje predloge. V nadi, da bo večina tem predlogom pritrčila bom glasoval v načelu za zakonski predlog in upam, da mi bo zadrtanje večine omo gočilo, da bom tudi v vseh podinostih mogel glasovati za zakonski predlog. (Odobrovanje).

Domače zadeve

Univ. prof. L. Hauptmann:

„Katoliško“

Ko je objavil anonimni konzorcij pod imenom dr. Mala, zgodovinskega oficirja za klerikalne stranke, svoj prvi članek proti meni, sem ga poslal inozemskemu učencu, ki se strokovno zanima tudi za vprašanja staroslovske zgodovine. Ta mi je potem odgovoril z nemško priložico: »Mesec se ne zmenj, če ga pes oblaja. Pisal je to z duševnega stališča izvenkranjske Evrope, a pri tem pozabil, da se je pri nas po zaslugi klerikalne stranke Avguštinova »civilas Del« že skoro uresničila in je zato nebo Ljubljanskem polju danes že tako blizu, da »pes« tukaj »mesec« lahko celo vgrizne. Kot kranjski Evropejec sem se moral torej braniti.

»Čas«, ki je prej drage volje sprejel pamflet, je bil zdaj prisiljen, da sprejme tudi obrambo, in tako se je zgodilo, da je moral pred znanstvenim svetom javno izvršiti svoj harakiri tako temeljito, kakor doslej še noben slovenski časopis. Ali »Čas« zavzema v publicistični hierarhiji klerikalne stranke odlično mesto. Bil je doslej prvi mislilec; kar je učil on, je razpečevala posestrimska žurnalistika kot dognano znanstveno resnico - v vedno poljudnejši obliki od idealnega »Slovenca« do že precej realnega »Domoljuba«. Vsaj pred lastnimi pristaji in za domačo rabo je bilo torej neobhodno treba oživiti »Čas« in tako so ga začeli naenkrat galvanizirati z različnimi članki širom svoje publicistike.

Ali in v koliko jim je to uspelo, me ne zanima: to je zdaj že popolnoma interna stvar klerikalne stranke. Zato se tudi jaz ne bi več oglašil, ako se ne bi bili dotaknili sredi svojega samaritanstva zelo važnega načelnega vprašanja. Kajti če se je mislilo doslej, da je znanost kakor resnica je ena in nedeljiva, smo dobili zdaj s kompetentne strani službeno pojasnilo, da je znanost dvojna, ena katoliška, druga pogrška. Po vsej sreči pa smo dobili takoj tudi še nadaljnje službeno pojasnilo, da je katoliška znanost baš ona, ki jo prodajajo dr. Mal

in njegovi Malikovalci resnice. Oglejmo si, kaj to pomeni!

V »Času« sem pokazal, da se da znanstvena metoda nasprotnega konzorcija zvesti na tri glavne tipe: I. Če zadeneš n. pr. na neljubo grško besedo, ki pomeni A, tedaj reči pogumno, da znači B, na tihem pa dodaj hitro po »Colemon«-Shegnu. Ta 9. kapiti: »Lafarari, Dalfarari, Rarerari!«, da tvoj čitatelj ne vzame slovarja v roke. II. Če zadeneš na razpravo, ki trdi C, a ti bi nujno potreboval C, tedaj reči pogumno, da stoji tam C, na tihem pa zmoli hitro zopet oni »vesoki noi gavnito krafitni shegnu«, da tvoj čitatelj ne vzame razprave v roke. III. Če pravi Hauptmann D, a tebi je treba E, tedaj reči pogumno, da pravi E, na tihem pa stori zopet kakor pod I. in II.

To svojo prvotno metodo je potem izpopolnil konzorcij pri molli drugi justifikaciji v »Času« in »Slovencu« še z dvema novima izumoma. Proglasil je namreč naenkrat, da so prejšnji zapuinki dr. Mala, bizantinski pisatelji, navadni lažnivci, ker so iznenada pričali za mene namesto zanj, obenem pa se mi je zagrenila še moja zadnja ura z očitkom: da niti moja nevednost ni izvirna, ampak da sem jo ukradel. In ukradel sem jo Peiskerju, »v svoji samozaljubljenosti previdno zamolčaval«, da so moji nazori »izključna njegova zamisel«. V resnici seveda živi tudi ta stavek zgolj v gorenjem »gavnito krafitnem shegnu«, kajti v »Časopisu za slov. jez., knjiž. in zgod.« I. str. 81. sem izrecno in kar najlažje poudaril uprav Peiskerjeve zasluge. Kjer pa se ločim od njega ali argumentiram drugače, ga, žal tudi v bodoče ne bom mogel navajati.

Mislim, da vemo zdaj dovolj. Zakaj ne po hudobnih klevetah kakega antikrista ampak po avtentični razlagi kompetentnega tolmača klerikalnih nazorov, ki je ponosno reklamiral pamflete za »katoliško« znanost, smemo reči:

Znanost, ki načeloma laže, potvarja in krade čast, se zove »katoliška«. S svoje pogrške strani dodajam temu samo, da

Svobodna kritika

Gledališki člani in kritiki so si od nekdaj in po vsem svetu v laseh. Nekritična publika ima pri tem svojo zabavo, kritična pa se razdeljuje v troje taborov. Eni soglašajo s kritiko, drugi s kritikovancem, tretji pa so kompromisarij ter deloma pritrjujejo, deloma ugovarjajo obema.

Gotovo je kritikovanje eno najtežjih poslov. Kritiki mora poznati dela, ki se uprizarjajo, avtorja in dobo njegovega ustvarjanja. Predicati si mora torej igre in preštudirati opere, še predno jih vidi na odru ter si ustvariti svojo sodbo. Poglabiti se mora v to svrhu čisto še v avtorjevo biografijo in iskati razlag, čemu je delo tako in ne drugačno. Studirati mu je treba literarno ali glasbeno zgodovino, monografije in kritike priznanih strokovnjakov, in če je videl dotični dramski umotvor vrhu vsega še prej kot navadni poslušalec, lahko reče, da je na lastno kritiko pripravljen.

Nato gre k predstavi. In tedaj se vrši v njegovi duši boj posebne vrste: boj ideala z realnostjo. S svojo pripravo na predstavo si je ustvaril ideal, ki se z realnostjo na odru, pred in za odrom malokdaj docela sklada. Večinoma je ideal kajpada lepši, močnejši in poetičnejši. Dogodki pa se, nego le čitani v knjižici ali partituri. To

je potem posebna zasluga umetnikov, ki niso le reproduktivni, nego tudi ustvarjaljoči.

Tako se zgodi, da je čisto publika zadovoljna, ko je recenzent nezadovoljen ali pa je recenzent zadovoljen in publika nezadovoljna. Uživljanje je pač različno. Publika uživa naivno, a kritiki kritično. Kdor ni drame ali opere nikoli čital ali celo poprej kdaj videl, gleda in posluša novost, ki ga zanima le v vsebino, v splošnem. Detajlov, malenkosti, finez, ki so baš za umetnino značilne in najvažnejše, ne opaža. Za sodbo publike je merodajen celotni vtisk. Večina gledalcev ni po predstavi sposobna, povedati vsaj površno vsebino gledane drame, kaj še da bi mogla razložiti ekspozicijo dejanja, komponente posameznega značaja, kvaliteto akterjeve notranje in zunanje kreacije, ustreznost režije, pravilnost opreme itd. Še manj more publika soditi o operi, ki jo čuje prvič. Odločilni so zanj zanimivosti dejanja, efektnost scen in uprizoritve ter melodioznost, ki gre iz lahka v uho, in zlasti simpatičnost izvajalcev. Ako teh momentov ni, je publika sposobna odkloniti najboljše umetnino, ali pa jih je dovolj, lahko priredi triumf največjemu šušmarstvu.

Objektivno temeljito pripravljeni kritiki mora presojeti vsako delo z absolutnega stališča ideala in vendar hkratu upoštevati realnost, ki se mu nudi z

odra. Osebnih simpatij in antipatij ne sme poznati. Ako bi priznaval edino ideal ali ako bi meril vsaj po predstavah z največjih odrov, bi kajpada moral malone vsako predstavo in malone vsakega akterja grajati. Umetnine in umetnikov n. pr. Ljubljana nima niti za vse preste ene roke. Ako pa bi se postavljali izključno na ljubljansko skromno stališče ter proslavljal vsakogar za gledališkega klasika, ki nam kaj kvasi, bi padel na nivo tistih vaških kritikov, katerim je vsaka Neža »nedosežna umetnica« in katerim vsak Miha »nadkriljuje samega sebe«.

Tu je torej treba kompromisa. Vprašanje je le, kako daleč naj sega. Naše mnenje je, da uporabljaj kritiki čim višje merilo in da bodi s hvalo čim štedljivejši. Hvalisavost vrgaja domišljavost, ki v svoji tvornosti otrpne in kma lu celo pada. Kritiki pa naj tudi ne ubi-ja, kjer vidi ambicijo. Najlažje se je rogati in smešiti; toda kakor slana je morilno roganje ter jemlje pogum in samozavest. Grenke pile v sladki opremi so zdravilne. Resen akter cenil eno samo priznalo besedo hladno objektivnega kritika višje, nego viharji aplavz natlačeno polne galerije, a uvažuje takisto taktno izraženo grojo. Vase zaljubljenemu igralcu in pevcu seveda ni nobena kritika dovolj dobra, grajo pa razkačen odklanja kot osebno sovražnost notoričnega tepeca.

V nobeni umetniški stroki ni toliko občutljivosti in — domišljavosti, kakor v gledališki, in čim manjši je oder, tem večji sta. Igralci in pevci, kretajoč se v ozkem okolju osebnih znanecv in prijateljev, ki tvorijo klike ali osebno častno stražo, priznavajo le aplavz in reklamo. Proti resni kritiki pa je odpor strasten in terorističen, ker nevedna večina daje uporniku zaslonbo in pogum proti osamljenemu kritiku.

Seveda je tudi najobjektivnejša kritika vedno subjektivna. Glavno je, da je utemeljena in dobronamerna, a ne zlobna, razdirajoča. Pameten gledališki vodja je stroge in dobronamernosti kritike le vesel, ker mu vzdržuje člane v skrajnem naponu sposobnosti, jih priganja k napredovanju in jim ne dovoljuje, da bi popuščali. Tudi resen umetnik se ne brani stroge kritike ter jo čuti kakor plemenit dirkač brzdo in ostrogo.

Nezmotljiv ni nihče. Toda miske še ni noben resen kritik zamenjal s elonom, a marsikak diletant se je že primerjal z orjaki na gledaliških deskah. Zato je posej gledališkega recenzenta težak, poln odgovornosti in zanje navadno le mrzno.

Brez svobodne kritike je v umetnosti napredek nemogoč. Dolžnost resnega novinarstva je, da stoji odločno na braniku svobode in s tem resne umetnosti.

A. B.

Arkadij Averčenko:

Krojačev dnevnik

Slika iz sovjetske Rusije.

Naročil sem si moral obleko. Prišel sem h krojaču in vprašal:

»Ali ste krojač?«

»Vidite,« je odgovoril, »kratkomak sem reden član obrtne zveze »Iglas«.

»Ali bi mi lahko naredili obleko?«

»Mm-m... Prosim. To ni lahka reč — narediti obleko. Nikar ne mislite, da je taka malenkost kar tako.«

»Vem. Če bi bilo to »kar tako«, bi si naredil sam. Blago dam jaz; koliko boste računali?«

»Tristo tisoč.«

»Oprostite, tudi podlogo dam jaz.«

»Kako pa drugače. Tudi gumbi pridejo na vaš račun, tudi sukanec. Sicer pa... venjmite mi... Dajte aro! Sto.«

Dal sem sto in se postavil predenj, kakor da bi nekaj čakal.

»Kaj stojite? Pojdite domov! Pridite kdaj drugič!«

»Oprostite... Kdaj boste pa pome-rili?«

»Lahko tudi pomerim. Sicer pa to ni važno — midva sva ene rastli. Kakega pol centimetra ste bolj visoki in bolj suhi.«

Ko sem se vrnil domov, sem vprašal soseda:

»Koliko zasluži danes obrtnik ali delavec na mesec?«

seveda za »katoliško« znanost potem ne gre pri nas ustanovljati vseučiliških stolov.

Naša brezžična postaja

V potresni opazovalnici na realni smo imeli ne več moderno brezžično postajo, ki je delala samo na 100 km daleč. Ljubljanska poštna direkcija se je potegovala za to postajo, da bi jo uporabili za časopisne in borzne vesti, ker bi se z njo razbremenili vodi, ki jih je bilo za novi čas mahoma premalo. Stvar se je pa birokratsko zavlekla tako dolgo, da se je postaja dobesedno zrušila. Direkcija in ministrstvo sta uvidela, da je to moderno sredstvo za promet prepotrebno. Ministrstvo je glede na to, da brezžični brzojav je po vsem modernem svetu konkurira z žičnim, že pred reparacijskim vprašanjem zbiralo pomoč za dobavo takih postaj, in sicer v prvi vrsti za mednarodni promet. Doslej je, da nam mora Nemčija na račun reparacij preskrbeti več postaj, od katerih se je določilo eno tudi za ljubljansko direkcijo. Postaja nam bo morala Nemčija tudi montirati. Bržkone se postavi blizu Domžal, kjer je svet za to pripraven, ker je kraj njega železnica in cesta, ob kateri so brzojavne in telefonske proge, ki bodo potrebne za zvezo med postajo in Ljubljano.

Postaja, ki bo brzojavke dajala, bo imela tri dele: dva motorja po 50 PS, električno napravo in anteno. Antena je brezžično omrežje, ki izžariva električne valove. Razpeta je med 120 m visokim srednjim stolpom in med 8 po 25 metrov visokimi stolpi, ki so oddaljeni od srednjega po 400 metrov.

Dajanje se bo vršilo na ta način, da se bodo telegrafirale brzojavke v ljubljanski brzojavni centrali na vodu, ki bo peljal na brezžično postajo v Domžale, in sicer na enak način kakor druge brzojavke. V Domžalah bo postavljena brzojavni aparat, ki bo zvezen z brezžično napravo tako, da ne bo potreben v Domžalah noben telegrafist, ampak samo strojniki in električarji.

Prejemalna postaja se pa postavi v Ljubljani sami in bo prejemala hkrati kakor bo oddajna dajala, ne da bi se med seboj motili (sistem duplex). Ta postaja bo imela tako zvezo okvirne antene v obsegu kakih 16 kvadratnih metrov. Samo za sprejemanje kratkih valov, kakršne dajejo ladje, bo razpeta majhna prosta antena. Tudi prejemalna postaja bo zvezana z brzojavno dvorano (telefonično), tako da bo prejemanje in oddajanje brzojavk v centrali sami, četudi ne bo aparatov tam. Ta razpored zahteva tehnični ozir.

Dajalna postaja bo lahko delala ob ugodnem vremenu s celo Evropo. Imela bo 10 kilovatov oddajne energije v anteni. Prejemanje pa bo neomejeno, tako da se bodo čule najbrž tudi ameriške depeše.

Načrt je popolnoma dovršen. Gre samo še za kredite, ki so potrebni za postavitev. Mnenja glede posloja so namreč različna. Po mnenju nekaterih naj bi bilo leseno, po pravilnejšem naziranju drugih pa bi se moralo postaviti za tako važno in dragoceno napravo temu primerna solidna stavba.

Do konca leta bo antena izgotovljena in stroji postavljeni; če se ne odloči do tedaj vprašanje stavbe, morda celo na prostem.

Počitniške kolonije

Šolsko leto se nagiblje h koncu. Šolska mladina z veseljem šteje dneve, ki jih ima še preživeti v šoli. In nestrpnost pričakuje, da se zapro šolska vrata za dobra dva meseca in da bo veselo in brezskrbno preživela čas duševnega odmora in telesne okrepitve. Delajo se načrti in sestavljajo proračuni za počitniška potovanja, računa se, toda ker zbrana gotovina ne zadostuje, se skrajšuje tura, slednjišje se ugotovi, da s takim premoženjem ne kaže hoditi od

doma. Prosnja pri starših ne pomaga, saj niti za vsakdanje potrebe ni denarja na razpolago. Darni želje, videti morje, stopiti na ta ali oni hrib, se ne dajo uresničiti. Čas počitnice bo treba preživeti doma v mestnem parku in slabem zraku. Starši s strahom opazujejo blede in upadla lica svojih najljubših. Prepričani so, da bi se deca telesno okrepila in popravila, ako bi jo poslali za tri ali štiri tedne iz mesta na sveži morskali ali gorski zrak, toda sredstev ni, zato morajo ostati otroci doma. Srečnejši so v tem pogledu oni, ki imajo svoje starše izven mesta. Ti preživijo počitnice na kmetih na boljšem zraku in ob obilni hrani, četudi v tem času opravljajo mogoče kmetiška dela, kar jim ni v škodo.

Toda ni še najhujše zlo, ako danes naša šolska mladina ne more gojiti počitniških potovanj v taki meri, kakor bi bilo želeli in kakor je zanj koristno. Sicer pa v tem pogledu vsaj deloma skrbi in olajšuje potovanja Ljubljanski Savez. Mnogo na slabšem pa samo glede počitniških kolonij, ki imajo namen, slabotni deci nuditi za časa velikih počitnic stanovanje in hrano v krajih, ki so neoporečni glede čistega in dobrega zraka ter zdravega podnebja. Zdravstvena statistika ljubljanskih šol kaže, da je visoko število otrok prav v tej smeri potrebnih nujne pomoči. Slabotni otroci bi morali imeti vsaj v počitnicah priliko, da se telesno okrepe, da se kopljejo in solnijo. Seveda so počitniške kolonije draga naprava, vendar pa za otroke večjih mest neprecenljive vrednosti. Večja mesta tujih držav so že davno uvidela potrebo počitniških kolonij in imajo stalno urejene kraje, kamor pošiljajo svojo dečo v počitnice.

Tudi Beograd si je že priporil to pomembno institucijo. Skrb za počitniške kolonije »pada v delokrog mestnih uprav in države. Tu je deloma polje za socialno politiko, deloma za zdravstveno upravo. V Beogradu je prevzelo organizacijo takih kolonij Sokolstvo, seveda ne na lastni račun, ker s tolikimi sredstvi sokolsko društvo v Beogradu ne razpolaga. Predsednik ameriške misije v Beogradu dr. R. R. Reeder je podaril imenovanemu društvu več šotorov s popolno opremo ter kuhinjo v skupni vrednosti 250.000 dinarjev. S tem je bilo omogočeno prirediti počitniško kolonijo, ki so jo imeli leta 1921. blizu Vrnjačke Banje na planini. Udeležilo se je okoli 200 školčkov in školčic v dveh skupinah. Uspeh je bil sijajen, deca se je v tem kratkem času zredila za 8–10 kg in se vrnila zagorelih lic, vesela in zdrava v Beograd. Lansko leto so prirediteli svoje »letovanje«, tako menujejo počitniško kolonijo, na Bledu, kjer jim je odstopil prostor za šotore gosp. Kenda v Zaki. Tudi z lanskoletnimi uspehi letovanja so bili otroci in voditelji jako zadovoljni. Kopanje in plavanje v jezeru, veslanje in solnjenje ter telovadba je bilo njih celodnevno opravilo. Za zabavo so prirejali tudi gledališke igre in razne izlete, bili so celo na Triglavu. Vodja letovanja je bil obe leti Velimir Popović, ki je o obeh letovanjih spisal dve knjigi, v katerih podrobno opisuje bivanje na prvem in drugem letovanju.

Tako v Beogradu. Naša ljubljanska sokolska društva nimajo sredstev za vzdrževanje svojega naraščajočega počitniških kolonijah, tudi to ni namen sokolskih društev. Kdo naj bi torej skrbel za ljubljansko dečo v tem pogledu. Mnenja smo, kakor smo že omenili, da naj se združijo v ta namen mestna občina, socialno skrbstvo in zdravstveni odsek. Vse tri korporacije bi že zmogle ustanovitev vsaj ene počitniške kolonije, ki naj bi štela 50 dečkov in 50 dečlic iz revnejših slojev, ki sami ne zmorejo stroškov, da bi poslali dečo v kraje, kjer bi se okrepila. Najprikladnejši kraj bi bilo mesto ob našem morju. Za stanovanje bi se lahko dobilo šolsko poslopje, ki je med

počitnicami prazno. Treba bi bilo preskrbeti le potrebno število postelj, postelje perilo bi otroci eventualno prinesli s seboj. Za hrano bi se dalo preskrbeti v kaki gostilni, ker se s tem približi draga kuhinjska oprema in jedilno orodje.

Po slovanskem svetu

Sovjetske šole

Iz zasebnega pisma: Dragi brati! Kakor veš, sem se morala vpisati v sedmi razred delavske šole druge stopnje, t. j. srednje šole, ker samo na ta način lahko napravim izpit. Dolgo nisem hotela tega storiti, toda pomagalo ni nič. Šolske oblasti imajo nalogo prepričati vsako zasebno podučevanje. Danes sem bila prvič v šoli, — ko sem se vrnila domov, sem ves dan plakala. Šola napravi tako grozen vtis, da prvi občutim domotožje po stari ženski gimnaziji, kjer je v prejšnjih časih vladal mir in red. Moji sedanjí tovariši so popolnoma neizobraženi. Nihče se ne potruži, da bi pripravljali domače naloge. To bi še bilo umljivo, saj ni knjig in zvezkov, zato pa odbija splošna razuzdanost. 15 — 16 letne dečlice in dečki se obnašajo tako nebrzdano, kakor bi bili bogve kje. Vse kriči razgraja in se zabava po svoje. Za učitelja se nihče ne pobriga. Večkrat se niti ne sliši, kar hoče učitelj povedati.

To je slika iz malega južno-ruskega mesteca. Po večjih mestih pa nastanejo pod temi nevdržnim razmerami velezdajniške obnavnava slične onl, ki se godi te dni v Odesi. Tam so oblasti zalotile seljane urejene po učnem načrtu iz predvojnne dobe osnovano 8 razredno protirevolucijsko gimnazijo s 300 dijakii in 12 učnimi močmi, med katerimi so bili tudi najuglednejši srednješolski in visokošolski profesorji iz Odesa. Šola je delovala nelegalno, razredi so se zbirali zdaj tu, zdaj tam. Boljševiško šolsko nadzornilstvo je končno pričelo iskati vzrokov stalnega nazadovanja števila dijakov sovjetskih srednjih šol. Gimnazija je bila seveda razpuščena, profesorji pa pridejo pred posebno sodišče, ki jih bo sodilo radi pobijanja uspehov revolucije.

Politična enotnost v ruski emigraciji?

V zadnji dobi je zaznamovati več pojavov, ki kažejo, kako zelo se nekateri krogi ruske emigracije trudijo, da bi ustvarili enotnost v organizaciji in politični smeri ruskih beguncov. Najbolj vidimo s takimi prizadevanji zaposlene vojaške kroge, takozvane desničarske elemente.

Imeli smo že večkrat priliko naglasiti težkoče, s katerimi se ima in se bo imelo boriti tako stremenje. Kajti ruska emigracija predstavlja tako raznolike kroge, sloje, politična naziranja in tradicije ter osebnosti, da je nemogoče vse te spraviti v eno vrsto. Ali, da smo točnejši, nemogoče je, dobiti platformo praktičnega in teoretičnega programa, na kateri bi se mogli združiti vsi ti raznovrstni elementi. Kar jih drži, to je le skupna nevarnost boljševiške, skupna borba zoper dejansko in teoretično nasilje komunističnega režima, ki jih je pognal iz domovine. Ako bi kar nenadoma nastopila prilika, začeti znova boj zoper rdeče armade, to se pravi, obnoviti tak boj s polnim upanjem na uspeh, v tem primeru ni dvomiti, da bi se znašli, — vsaj teoretično — vsi v eni fronti zoper sovjetje. Toda potem, po eventualni zmagi, bi nastopil takoj razdor, kajti kakor hitro bi prišlo do konstruktivnega dela, do prilike znova urediti državo in ji dati novo ustavo, podlago novega življenja, takoj se bo vnela nova borba za notranjo smer. In ta borba ne bo prav nič manj vroča, nič manj napeta in brezobzirna, nego je današnje sovražstvo med sovjeti in emigracijo. Slične pojave smo imeli pri vseh podobnih reakcijah; zmaga nad premočnim skup-

Mogoče se oprnne te misli tudi kako humano društvo, vsekako pa bi bilo potrebno, da se počitniške kolonije za ljubljansko dečo čim prej uresničijo. Za letošnje počitnice je najbrže to izključeno, zadovoljni bomo, če to misel realizira vsaj prihodnje leto. —ž—

nim notranjim sovražnikom je začetek boja med dotedanjimi zavezniki. To izpričuje zgodovina vseh revolucionarnih prevratov.

Danes se ruska emigracija ne nahaja v položaju, da bi mogla resno, to se pravi s količaji upravičenim upanjem na zmago, začeti borbo s sovjeti. Ker tega ni, je razumljivo, da toliko več misli o načinu, po katerem bi se pozneje obnovila Rusija, razpravlja o novi ustavi in upravni reformi, ki naj se vpelje po razsulu revolucionarne dobe. Telj razprav in preprirov pa je tem več, čim več daje politično brezdelje posla abstraktnim razpravam, čim manj je prilike za neposredno pozitivno udejstvovanje.

V ruski emigraciji so zastopane prav vse nekomunistične smeri, od socialnih demokratov in socialnih revolucionar-

jev preko demokratičnih republikancev do monarhistov leve in skrajne desne struje, do pristavev absolutizma in skrajne reakcije. Gotovo je, da se nahaja večina emigrantov med onimi, ki si želijo ali parlamentarno monarhijo ali parlamentarno republiko, toda že to so dovolj znatne razlike, ki jih še poveča nezaupanje do vojaških krogov, ki zastopajo očitno še bolj desno orijentacijo. V najboljšem slučaju bi se dala stvoriti kvečjemu koalicijski sorodnih skupin, nikdar pa jih ne bo mogoče združiti.

Poučevanje slovanskih jezikov na čeških srednjih šolah. Češkoslovaško-jugoslovanska liga v Pragi je predložila češkemu prosvetnemu ministrstvu celo vrsto načrtov za poučevanje srbo-hrvatskega in ruskega jezika na čeških srednjih šolah. Učenje teh jezikov bo sicer neobvezno, a izgleda, da bo češkoslovaško prosvetno ministrstvo v polni meri upoštevalo te umestne predloge.

Poljsko-bolgarski kulturni odnosi. V Sofiji obstoja poljsko-bolgarsko društvo, ki si je postavilo za nalogo negovanje kulturnih stikov med obema narodoma. Društvo izdaja revijo »Poljsko-bolgarski pregled« ter knjižnico poljskih del v bolgarskih prevodih.

Iz življenja in sveta

Theatralia z Dunaja

Dunaj, 17. junija.

Dunajsko umetniško življenje se navzlic navidezno slabemu materijalnemu ozadju razvija prav povoljno. Letošnja gledališka sezona, ki se kakor drugod blizu kraju, s celotnim uspehom nikakor ni zmanjšala renomeja, ki ga uživa Dunaj kot eden glavnih centrov glasbene in igralske umetnosti v srednji Evropi. Preobsežno bi bilo govoriti o vseh dunajskih Talijinskih hramih in njih delovanju v tekočem letu. V ostalem pa sta itak merodajni le državna opera in ljudska opera kot torišči prvih umetniških sil in žarišči glavnih glasbenih uspehov.

V obeh operah je repertoar pretežno vzdrževala četvorica Wagner - Verdi - Strauss - Puccini. Upriparjalci se so skoraj vsa njihova dela. In Dunajčani se jih nikakor ne naveličajo. Imena Jeritza, Selma Kurz, Piccaver, Slezak jamčijo za popolno razprodajo vsakokratne predstave. Zgledu obeh oper pa sledijo vsa druga gledališča s prilagojenimi in privlačnimi, umetniškimi ali šlagerimi produkti. Kratkotrajno, dunajsko gledališče so nabija vsak večer in niti ne opazite, da Dunaj že nekaj mesecev ni več mesto tujcev, valutnih magnatov in dolarskih gurmanov.

Navzlic vsakodnevnemu gnetnemu uspehu in horendnim vstopnicam pa izkazujejo dunajski glavna gledališča ob sklepu sezone velike primanjkljaje. Seveda državna opera sedaj kaj hudo pogreša subvencije iz cesarjeve privatne šatule. Reči pa je treba, da je tudi uprava sama prav velikušna. Saj je na glavnih gledališčih angažiranih toliko moči, da celotni ansambl pobra mesečno velikansko vsoto, ki se pa koncem koncev razdrobi le v neznatne, na poedince odpadajoče deleže. Državna opera ima angažiranih kar 16 prvih tenorjev, ki se težko vrstijo ne le pri nastopih, temveč tudi pri gažah.

Pač pa glavnim korifejem zori čas. Njim je lahko, morda lažje in lepše kakor kdaj prej. Gospa Jeritza se je dala prvo polovico sezone angažirati v obljubljeni dolarski deželi, se ob lepem maju s triumfom vrnila zopet domov in se svojim ljubim Dunajčanom predstavila v »Tosci« s pomembno ovverturo: pisali so listi, da je sama kupila 6 lož, 60 parketnih sedežev in 100 stolišč za svoje znanke. Gospa Jeritza ve, da tudi navdušenje dunajske publike potrebuje posebnega poznavstva, da se utegne razmahniti... Ostali »stari« državne opere (Piccaver, Slezak in drugi) so se tekom sezone utrjevali umetniško in gmetno širrom Evrope. Naš rojak Nikola Zec po par dneh povrne na Dunaj z izmenjavno valuto kakih 30 milijonov solidnih avstrijskih kron. Ostali, ki jim na nebu slave še ni zasijala ugodna danica, se morajo zadovoljiti z ambicijami. Pa so vztrajni! Nekateri že priznani solisti so stopili celo k dirigentskemu pultu. Nanesel je sluščaj, da je našega Rijavca v jesenskem koncertiranju spremljal z orkestrom tenorist državne opere, Hofer. Tekom zadnjih mesecev so bile odpovedi osebja na državni operi sicer na dnevnem redu, toda tako atmosfero ustvarjajo površna uprava in neizbežne zakulisne spletke, ki so tuhtina prav romantične, pretežno pa neokusne.

Dunajski dirigenti sledijo vzgledom pevskih kapacitet in so se enako navadili na gostovanja. Mojster Strauss se je po povratku iz Italije odpravil naravnost v Ameriko, za njim pa Schalk. Weingartner z ljudske opere je iz vroč Španije krenil na sever, v London.

Toda tekom sezone se tudi Dunaj v zamenjavo sprejemal odlične goste. Na državni operi je sam maestro Puccini dirigiral svojo »Tosco«. Moral pa je v zadnjem trenutku z vročimi italijanskimi besedami preprostiti gospo Jeritzo za nastop. Kaprice! Nato seveda triumf ni ostal... Pred dobrim tednom je v »Aidi« gostoval riški dirigent Molinari. In pred njim in za njim so prišli v goste še mnogi drugi, bolj ali manj znani močje, dirigenti in pevci. Toda pravi junak zadnjih tednov je bil ruski bariton Baklanov.

Nastopal je na koncertih in v ljudski operi. Osvaljal je na veliko in pri hvali njegovih uspehov je dunajski kritiki skoraj pošla sapa. Baklanov je prav rad obljubil, da se kmalu zopet oglasi na Dunaju. Kakor razvidno, je Dunaj postal nekako umetniško kršiče. Sprejema in oddaja umetniške potence, če že ne vedno prvostvne pa vsaj vselej nove in interesantne. am.

Strup makovega cveta

Poleg kokaina in morfija se je v zadnjem času po vseh evropskih vele-mestih razpaslo zlasti uživanje opija. Opij je kot zdravilo, a tudi kot sredstvo užitka bil znan Evropi že davno. Uporabljali so ga razni zdravniki, zlasti pristaši Hipokratove šole. Skoraj vse evropske države vodijo ljuto borbo proti uvažanju opija iz Kitajske, a vkljub temu so v vseh mestih dobro obiskani skrivni lokali, kjer se dobiva ta strup.

Opij se pridobiva iz makovega cveta (papaver somniferum) in sicer na ta način, da se iz nezrelega semena iztisne mlečni sok (ki se v grškem jeziku imenuje »opos«). Ta se potem posuši in spravi v promet v malih krogičkah temno rdečkaste barve. Ponekod opij jedo, navadno pa ga — pušijo. Za pušenje se uporablja na poseben način pripravljen opij, »čandu«, ki se v krogičkah greje na plamenu, a dim, ki se vesled tega razvija, se skozi cev srka v usta. Glavne sestavine opija so alkaloidi, katerih je znanih danes približno dvajset. Od teh alkaloidov so glavni morfin, thebain, kokain, narkotin, papaverin in narcein. Razen alkaloidov se v opiju nahajajo še voda, beljakovina in sladkor.

Opij ne deluje enako na razna ljudska plemena in škoduje manj tistim, ki ga zvežijo ali jedo, kakor drugim, ki ga pušijo. Uživalec opija postane razburljiv, vesel, prijeten, večših pa tudi slabe volje, hud in potrt. Obtok krvi in utripanje žile se pospeši, obraz postane rdeč, oči zabuhle, dihanje pospešeno. Polagoma nastopi stanje pijanosti, a ne kakor ono vsled užitka alkohola, ki spodbuja mišice h gibanju, marveč navdaja človeka z neko prijetno otožnostjo ter mu priča razne fantastične sanjarije. Razburjena domišljija deluje ves čas pijanosti, a pri mnogih pušilcih se pojavljajo pri tem spolne predstave. Nepriljetne in žalostne misli povsem izginajo in človeka se polasti razpoloženje neke blažene sreče, prijetnega čuvstva. Naslednjega dne nastopa reakcija kakor po užitku alkohola. Kdor opij enkrat poskusi, ga hitro zopet poželi, ako se ga navadi, se mu ne more več odreči. Ako se takemu pušilcu mahoma vzkrati njegov užitek, skoraj redno vsled tega ali umre, ali pa nastopi takaka otožnost, da izvrši samomor. Le polagoma se more odvaditi strasti po opiju.

Posledice uživanja opija so groznejše najprej nastopi pomanjkanje apetita, nepopolno delovanje jeter, pojavi se mučna zapeka; koža postane suha in hrapava, barva obraza sivorumenkasta, oči potemnjene, žila bije nerodna, nastopi astma in človek začne končno naglo hirati. Dočim v početku prevladuje veselost, se pojavi pozneje otožnost in nesposobnost za vsako delo; človek postane bebec. Ves značaj se izpremeni. Človek začne lagati, neresnica zavladava v celem njegovem bitju. Nrvnost in duševna moč opesati. Končno nastopi smrt. Bedni človek postane kost in koža in zapade popolni depresiji. Posledica je navadno samomor.

Uživanju opija se pogostoma udajajo tudi genijalni ljudje. Zlasti se osebe senzitivne narave prav težko odreka opiju, če so ga enkrat poskusile. Baudelaire, Coleridge, E. H. Poe so baš vsled uživanja opija ustvarili tako prelestna dela. V najnovejšem času nam je Claude Farrère, francoski pesnik in pomorski častnik, naravnost divno, s točnostjo psihijatra prekrasno opisal uničujoče delovanje tega stru-

«Vrag ve! Tristo tisoč, mislim.»
«Ali mogoče! Pravkar so mi računali za deo ene obleke tristo tisoč!»
«Mogoče; on bo delal vašo obleko ves mesec.»

«Kakšen mesec?! Poprej so jo napravili v dveh dneh.»

«Kdo?»

«Krojači.»

«Kdo pa zdaj šlva?»

«Roden član obrtne zveze »Igl«.

«No zdaj vidite!»

«Mogoče bo ta tudi v dveh dneh...»

«Potem se vidi, da zaslužijo na 24 delavnikov na mesec tri milijone šeststo tisoč.»

«To je nezasišano!»

«Zdaj vidite!»

«Čez teden dni sem prišel h krojaču pomert. Rekel je:

«Še ni gotovo za merjenje.»

«Osamljen sem premeril z očmi sobo, kar so mi obstale oči na drobnem zvezku, ki je ležal na robu velike mize. Na ovitku je bilo zapisano:

«Dnevnik rodnega člana obrtne zveze »Igl«, Jeremeja Obkarnalova.»

«Dajte mi vsaj kozarec vode, sem poljevnost prosil.

«Šel je po vodo, jaz sem pa ukradel zvezek, ga vtaknil v žep in tihot odšel.

Doma sem ga prebral. Prepisal sem, ne da bi kaj okrajal ali popravil:

Dne 2. 10. Danes dobil naročilo. Pomeril, barantal z naročnikom, pogledal — in dan je medtem minul.

Dne 3. 10. Oglelal blago. Kako lepo bla go imajo prokiet kapitalisti, a? Pil čaj, obedoval, še to in ono — medtem je že nastal večer. Sploh nič ne utegně delati. Jutri se bom lotil!...

Dne 4. 10. Praznik. Nisem delal. Počival.

Dne 5. 10. Hodil po sukanec in gumbe. Pridem k trgovini — zaprto. Vidiš hudiče, zmerom bi kosili. Vrnil se domov, pil čaj, zopet šel — trgovina je sploh zaprta. Kako daleč so prišli naši parazit! Ne vem, kdaj sploh prodajajo.

Dne 6. 10. Nedelja. Počival.

Dne 7. 10. Čeprav se v glavi vrti, toda delo je pr» stvar. Urezoval hlače. Urezal eno hlačnico — tako me boli hrbet, da se še vzravhati ne morem. Kdaj se bo končno nehala to nesramno izkoriščanje našega ietniškega dela?

Dne 8. 10. Narodni praznik. Hvala Bogu, se bomo vsaj za en dan oddahnil.

Dne 9. 10. Zopet hodil po gumbe. Tri trgovine sem obšel, predno sem našel, kar potrebujem. Tako sem zapravil čas. To delajo izvrstno kavkaško pečenko v kleti »Majniška roža«! Pa kam sem vendar položil gumbe? Nemara sem jih pustil pri »Majniški roži«? Pojdemo pogledat.

Dne 10. 10. No, da, tam. Boga mi, kako sem to...

Dne 11. 10. Hlače skoraj do konca urezal. Hrbet mi je malone zlomilo. Scsajjo in sesajjo našo krl — ne ve se, kdaj se bo to končalo.

Dne 12. 10. Urezati telovnik. ali kaj?

Dne 13. 10. Nedelja. Vzravnaval hrbet.

Dne 14. 10. Urezoval telovnik. Škarje čisto skrhane. Nesel nabrusiti, ali ka-li?

Dne 15. 10. Kje sem mogel to pozabiti? Nemara spet pri »Majniški roži«?

Dne 16. 10. Tako je.

Dne 17. 10. Državni praznik.

Dne 18. 10. Zborovanje obrtne zveze »Igl«. Kdaj se bom vendar lotil suknjiča?

Dne 19. 10. Zelo velik praznik.

Dne 20. 10. Nedelja.

Dne 21. 10. Odjemalec je zmerjal kot kakšen pes? Kar poskušaj naj biti nekaj časa na mojem mestu! V bioskopu je slika »Brezumnica, zakaj pogubljaš tiste-ga, ki si ga izvabila«. Po delu pojdemo pogledat ali kaj...

Dne 22. 10. Dobil naročilo od nekega Averačnika. Zelo nezaupna osebnost. Toliko da ni začel barantati. Publikl raste greben, moči ni. »Pomeri me«, pravi. Naravnost smešno!

Dne 23., 24., 25. in 26. 10. Urezovanje hlač, podskunjiča, »Majniška roža«, gumbe in prodajalnici, v bioskopu »Igraje se s srcem kakor s punčko, srce razbili ste kot punčko.« Toliko da se nisem jokaj. Tu se je dnevnik nehal.

Bili so časi, ko so se delavci in obrtniki z orožjem borili za upeljavo osemurnega delavnika.

Mislím, če bi mi, buržuji, sedaj uvedli za delavce in obrtnike osemurni delavnik — da bi se nam postavili z oboroženo silo po robu.

pa v svojem delu «Optum». V tem delu je razdelil posledice, katere je izkusil na sebi samem in katere je opazoval tudi na drugih.

Opis je največ užit v Aziji in Ameriki, a tudi v Evropi se vključ vsemu prizadevanju, da se to odvrne, ta strast uživanja opija bolj in bolj širi. V zadnjem času so evropske države storile ostre ukrepe, da preprečijo trgovino in tihotapljanje opija, a ljudje si izmišljajo vedno nove in nove načine, kako bi vtihtopili iz Kitajske šim večje množine tega nevarnega strupa.

Tudi v Jugoslaviji, zlasti v Makedoniji se prideluje opij. O njega proizvodnji izpregovorimo enkrat prihodnjič.

× **Prohibicija v Turčiji.** Kakor smo že poročali, je turška vlada sklenila, da uvede po vzorcu ameriške vlade, popolno prepoved točenja alkoholnih pijač v državi. Izprva se je mislilo, da turška vlada ne bo mogla izvesti tega sklepa, ker bi se s prohibicijo silno zmanjšali državni dohodki in pa radi tega, ker so se predstavniki tujih držav v Turčiji temu načrtu odločno protivil. Toda turška vlada je trdno vztrajala na svojem sklepu in dne 16. t. m. je bila izdana naredba o prepovedi točenja alkoholnih pijač za Stambul. Pozneje se bo ta zabranila razširila na celo državo.

× **Neuspeh bikoborbe v Italiji.** Kakor smo že poročali, so pričeli tudi v Italiji po španskem vzgledu prirejati biko-

borbe. Prve bikoborbe so se vršile v Rimu v prisotnosti samega Mussolinija. Kmalu so pričeli prirejati te igre tudi v ostalih mestih Italije, vendar brez pravega uspeha. Tako so se te dni vršile bikoborbe v Veroni, v posebno prirejeni areni. Igram je prisostvovalo 15.000 ljudi. Igra je bila zaključena s tem, da je bil en bik ubit. Toda publika ni bila posebno vzneta nad tem krvavim dogodkom in je ob sklepu pričela v znak nezadovoljnosti tako žvižgati, da je vse orlo.

× **Paraliza ozdravljiva.** V Roeskildu pri Kopenhagenu se v tamošnji umobolnici že osem mesecev vrše eksperimenti po metodi Wagner-Jauregg, da se z injekcijami seruma proti malariji polija paralizo. Ravnatelj tega zavoda dr. Aksel Bisgalt objavlja sedaj v časopisnih uspehe te metode in tozadavnih eksperimentov ter ugotavlja, da je zaznamovati velike uspehe. Od 30 slučajev težke paralize med njimi takih, kjer je vzrok bolezn direktna ali podedovana sifilis, je bilo ozdravljenih 70 odst., od teh jih je 40 odst. dobilo popolno delazmožnost. Tudi pri pacientih, katere se je smatralo popreje za popolnoma neozdravljive, so s cepljenjem po novi metodi bili doseženi lepi uspehi.

Laž.

Ona: «Vsaka beseda iz vaših ust je laž!»

On: «Imate prav, lepa gospodična».

(Peckalo.)

Gospodarstvo

Produkcija premoga v naši državi v letu 1922

Napredek napram letu 1921.

Srbija ima 13 rudnikov rjavega premoga, od katerih pa trije ne obratujejo. Koplje se v teh rudnikih premog povprečno 5000 kalorijami. Dalje je v Srbiji 11 rudnikov lignita s povprečno 3500 kalorijami in 7 rudnikov črnega premoga.

Izkopalo se je v naštetih premogovnikih 15.000 vagonov rjavega premoga, 15 tisoč vagonov lignita in 3000 vagonov črnega premoga, skupaj tedaj 33.000 vagonov, to je 3.300.000 q premoga.

Bosna-Hercegovina je imela 15 rudnikov rjavega premoga s povprečno 4800 kalorijami, 2 rudnika lignita in 1 rudnik črnega premoga. Proizvodnja je znašala 33.793 vagonov lignita, 73.017 vagonov rjavega ter 585 vagonov črnega premoga, skupaj tedaj 107.395 vagonov, to je 10.739.500 q premoga.

Hrvatska, Slavonija in Dalmacija. Tu je bilo 9 rudnikov rjavega premoga s povprečno 5000 kalorijami in 27 rudnikov lignita s povprečno 3500 kalorijami. Izkopalo se je 27.167 vagonov lignita in 26.130 vagonov rjavega premoga, skupaj tedaj 53.297 vagonov, to je 5.329.700 q premoga.

Slovenija je izkopala okroglo 20.500 vagonov lignita in 135.000 vagonov rjavega premoga s povprečno 4500 kalorijami, skupaj 155.500 vagonov premoga, to je 15.500.000 q.

Proizvodnja premoga v vsej kraljevini znaša tedaj v letu 1922. 349.192 vagonov, to je 34.919.200 q.

Zanimivo je primerjati lansko proizvodnjo s proizvodnjo prejšnjega leta.

Leta 1921. je izkopala Srbija 4.014.720 centov, torej 714.720 q več nego lani, kar pomeni občutno nazadovanje. Bosna-Hercegovina je dala l. 1921. 9.155.310 centov; produkcija je tedaj napredovala za 1.584.190 q, torej jako znatno. Hrvatska-Slavonija in Dalmacija je dala l. 1921. 3.829.580 q premoga, lanska produkcija pomeni tedaj napredek za 1.500.120 q. Slovenija je producirala leta 1921. 12.940.241 q, napredovala je tedaj za 2.603.075 q. Skupna lanska produkcija 34.919.200 q je tedaj od predlanske v vsoti 29.942.020 q večja za 4.977.180 q, to je za 16 %.

Naj navedemo naposled za primerlo še predvojno produkcijo. Leta 1913. se je nakopalo: v Srbiji 2.571.720 q, v Bosni Hercegovini 8.057.570 q, v Hrvatski-Slavoniji 1.998.290 q, v Sloveniji 15 milijonov 871.367 q, v Dalmaciji 1 milijon 148.620 q, skupno 29.647.567 q.

V Sloveniji smo se tedaj predvojni proizvodnji že skoro povsem približali, v Dalmaciji smo ostali sicer prav močno za njo, toda podatki so za to deželo jako nezanesljivi, ker vrši eksploatacija italijanski kapital, v ostalih treh deželah pa smo napredovali. V Hrvatski-Slavoniji in Bosni celo v znatni meri.

Stanje posevkov v mesecu maju

Iz poročila o stanju posevkov v mesecu maju, ki ga je izdalo poljedelsko ministrstvo, posnemamo v kratkem nastopno:

Severna Srbija: Ozimni posevki so dobri in zelo dobri razen v niskem okrogju. Pomladni posevki so slabši nego ozimni, vendar so v valjevskem, rudniškem, kragujevaškem in vranskiškem okrogju dobri. Zgodnejša turščica povsod dobro napreduje. Splošen utis je tudi za ostale kulturne rastline ugoden. Vinogradi in sadovnjaki zelo dobri. Vlage je bilo koncem meseca povsod dovolj, izvzemši beograjski, požarevaški in moravski okrug; v niskem okrogju je bila huda suša.

Južna Srbija: Ozimni posevki napredujejo zelo dobro. Jari posevki so slabi v brezgalniškem in bitolskem okrogju, drugod dobro napredujejo. Turščica zadosti dobra razen v prizrenskem okrogju. Utisek stanja ostalih kulturnih rastlin v splošnem ugoden. Vlage koncem meseca povsod dovolj izvzemši prizrenski okrug. Toča je naredila škodo v približnem srezu.

Črna gora: Ozimni posevki so slabi radi suše v andrijevaškem in kolašinskem okrogju ter v srezu velimskem nikšićkega okrga; drugod so dobri. Jari posevki so radi nedostatka vlage slabši nego ozimni. Zgodnejša turščica je dobra. Utis stanja drugih kulturnih rastlin ni povojen. Vinogradi in sadovnjaki obetajo dobro in ponekod zelo dobro.

Vojsvodina: Stanje ozimnih posevkov zelo dobro, jari posevkov večinoma dobro. Druge rastline v splošnem dobro. Vinogradi in sadovnjaki dobri in zelo dobri. Dežja je bilo sredi meseca dovolj. Škoda po toči v titelskem in kovinskem srezu.

Bosna in Hercegovina: Ozimni posevki so srednji, v severni Bosni ponekod dobri, jari posevki poudarjeni, ponekod srednji. Ostale rastline istotako srednje, le krmilne rastline so dobre, tu in tam celo zelo dobre. Vinogradi in sadovnjaki so v dobrem stanju. Od 15. aprila do 15. maja je bila suša. Pozneje je padel dež, vendar mnogokje primanjkuje vlage.

Dalmacija: Izgledi žetve povoljni v kotaru Kninu in Makarski, drugod nepovoljni. Druge rastline, večinoma dobre. Vinogradi povsod zelo dobri in odlični. Sadovnjaki so dobri razen v kninskem kotaru, kjer so slabi. V solonem le orl-

manjkovalo vlage izvzemši metkoviški kotar.

Hrvatska in Slavonija: Ozimni posevki obetajo dober prinos. Ostale rastline, sadovnjaki in vinogradi so v splošnem dobri. Vlage dovolj razen v sremski županiji. Slana je napravila nekoliko škode v modruško-reški županiji, toča nekoliko večjo škodo v sremski županiji, manjšo v varaždinski županiji.

Slovenija: Ozimna in jara žita se lepo razvijajo. Fižol je uničila ponekod slana. Himelj dober. Ostale rastline se v splošnem dobro razvijajo. Stanje vinogradov dobro. Sadovnjaki kažejo zelo različno in v splošnem ne napravijo dobrega utisa. Vlage je bilo povsod dovolj razen v mariborskem okrogju. Ponekod sta napravili slana in toča nekaj škode.

Nadalje posnemamo iz poročila, da je bilo stanje živine v naši državi meseca maja v splošnem dobro razen nekaj slučajev kužne bolezni v posameznih pokrajinah. Radi zelene krme se je popravila tudi živina v onih krajih, kjer je po zimski radi pomanjkanja krmil močno oslabela.

Paša živine iz Slovenije v Italiji

Glede gonitve živine na pašo iz obmejnih krajev Slovenije v kraje, ki so ostali pod Italijo, je izdano carinarnicam nastopno navodilo:

1.) V omenjeno svrbo mora lastnik živine pri pristojni carinarnici izvršiti pogojnecarinsko odpravo po čl. 101 carinskega zakona in čl. 40 carinskega postopka za odpravljanje in držanje blaga pod carinskim nadzorom.

Prej nogo carinarnica izvrši gornjo od pravo (to je prej, nego bi izvršila carinjenje po pogojnoizvojni deklaraciji in živino pustila za prehod preko meje), mora lastnika živine obvestiti, naj si najprej pribavi in s seboj prinese izkazilo okrajnega živnozdravnika o zdravstvenem stanju živine, katero bodo italijanske oblasti pri prihodu živine zahtevale od njega.

2.) V omenjeni deklaraciji se mora živina tako opisati (po spolu in starosti, pri veliki živini tudi po višini in drugih posebnih znakih), da se more njena istovetnost pri povratku ugotoviti. Carinski znaki (ne svinčeni ne žigi) za živino niso potrebni.

3.) Pri povratku živine tekom paše dobljeni zarod ne plača carine.

4.) Pri povratku živine s paše se mora poleg uvozne deklaracije predložiti tudi duplikat zadevne izvozne deklaracije zaradi povrnitve zavarovanja carine po številu vrnitvah se glav. Stranske pristojbine se ne vrnejo.

Poleg uvozne deklaracije se mora predložiti tudi potrdilo pristojnega italijanskega živnozdravnika, da živina ni okužena in da v okraju, v katerem se je živina pasla, ni bilo tekom zadnjih 40 dni kake nalezljive bolezni med dobitno živino. Razen tega mora živino, ki se je vrnila na naše ozemlje, pregledati tudi naš živnozdravnik, ki bo odobrenje za njen povratek napisal na unikatu deklaracije.

NARODNA BANKA SHS.

Stanje 15. junija 1923.

Aktiva (v milijonih Din; v oklepajih razlike napram 8. juniju): kovinska podloga 351,5 (— 7,7), posojila 1428,6 (+ 1,4), račun za odkup kronskih novčanic 1238,2, račun začasne razmene 298,0, državni dolg 2955,3, vrednost državnih domov 2138,3, saldo raznih računov 250,0 (— 29,8). Skupno 8660,1.

Pasiva: vplačani deli glavnice 21,4, rezervni fond 5,1, novčani v obtoku 5510,7 (— 45,1), državni račun začasne razmene 298,0, terjatev države po raznih računih 99,9 (— 37,4), razne obveznosti 540,5 (+ 28,4), terjatev države za založene domene 2138,3, nadavek za nakup zlata za glavnico in fond 45,9. Skupno 8660,1.

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza (22. t. m.) Pšenica: baška, 77 — 78 kg, 2 — 3 odst., 4 vagone 440; 76 — 77 kg, 3 vagoni 437,5. Ječmen: baški, 64 — 65 kg, ponudba 290. Oves: baški, 5 vagonov 300. Turščica: baška, 38 vagonov 262,5 — 268; baška okrogla, 5 vagonov 265 — 267,5; banatska bela, 2 vagona 302,5 — 308; smreka, 100 odst. zdrava, 1 vagon 275. Moka: banatska «0», 1 vagon 655; baška «0» g, 2 vagona 667,5; baška «2», ponudba 635; «5», ponudba 570; «6», 1,5 vagona 487,5. Otrubi: baški (juta) ponudba 135; isti (papir) ponudba 130. — Tendence nespremenjena.

Zagrebaški žitni trg (22. t. m.) Postavno vojsvodinska postaja: pšenica 425 — 435, turščica žolta 260 — 270, defektna 180 — 200, rž 356 — 360, ječmen za pivovarne 325 — 330, za krmo 290 — 300, oves 295 — 310, fižol 500 — 600, moka «0» 665 — 690, «2» 640 — 665, «4» 615 — 640, ržena 450 — 475, otrobi drobn 145 — 155, debeli 200. Tendence mirna, nespremenjena.

Dunajski žitni trg (20. t. m.) Za kg z Dunaja ekskluzivno pavšalni prometni davek notirajo v Ka: pšenica: domača 3575 — 3675, bolgarska 3700 — 3800, rž: domača 2625 — 2725; ječmen: domači 2500 — 2600, češkoslovaški 2700 — 2900 turščica: 2600 — 2700; oves: 2800 — 2900; rž: italijanski 7800 — 8000.

— Izgledi letne stalne dobi. Po naj-novejših podatkih poljedelskega ministrstva je stanje posevkov in kulturnih rastlin v naši državi zelo dobro.

— Predlog za jugoslovensko razstavo v Pragi. Iz Prage je prispel na centralo industrijskih korporacij v Beogradu predlog, da bi se na letošnjem praskem vzorčnem sejmu od 2. do 9. septembra organizirala polslužbena jugoslovenska razstava pod protektoratom vlade.

— Prijava vrednostnih papirjev, kiso v pologu pri dunajski poštni hranilnici, je podaljšana do vključitvo 31. julija. Način in pogoji ostanejo kakor doslej in se morejo doznati na vsaki pošti v naši državi.

— Subskripcija novih delnic Ljubljanske kreditne banke, kakor se nam poroča, z ozirom na ugodni tedaj nove emisije zelo dobro napreduje in je že veliko število opranih in neoptranih delnic vpisanih. Subskripcijski rok poteče v ponedeljek dne 25. junija, ki je zadnji subskripcijski dan.

— Carinski dohodki pri glavnih carinarnicah so znašali v prvi dekadi junija 1923 36.960.316 Din. Celokupni dohodki od 1. avgusta 1922 do 10. junija znašajo 1.259.070.831 Din.

— V trgovinski register so se vpisale firme: Putnik Putnikovič, tvornica pohištva in trgovina z lesom v Celju; Arnold Schwarz, mlh in izdelovanje opeke v Dolnji Lendavi; J. Vodusek — Schwegel, trgovina z mešanim blagom v Gorjah pri Bledu; Roko Lasan, trgovina z vinom na debelo in v zaprtih steklenicah ter s delikatesami na Jesenicah; J. Pitamio, carinsko posredništvo na Jesenicah; Lud. Černe, zlatarska in srebrarska obrt v Ljubljani; Terezija Šežun, trgovina z mešanim blagom v Ljubljani; J. J. Kosmač, trgovina z lesom v Mojstrani; Adolf Praček, tvornica kolev pisalnih strojev in malih motorjev v Razdrtem; Ang. Molinaro ml., trgovina z lesom v Škofji Loki; Franc Trobevšek, trgovina z lesom v Vrhpolju.

— Obtok bankovcev v Avstriji je narasel v drugem tednu junija za vsoto 153,43 milijarde na 5014,15 milijarde avstrijskih kron.

— Položaj na češkoslovaškem lesnem trgu. Iz Prage poročajo: Lesna trgovina poživela. Le jamski les in les za produkcijo papirja se nekoliko bolj kupujeta. Cene so v splošnem zelo oslabele. Zaga malo kupujejo in delajo večinoma samo po naročilu. Za izvoz v Nemčijo, Francijo, Holandijo in Anglijo so češkoslovaške lesne cene previsoke. Sicer pa se obeta zboljšanje položaja, ker je podobno, da bo v kratkem na svetovnem trgu lesa zopet primanjkovalo.

— Padanje cen sladkorja na svetovnem trgu. Iz Prage poročajo, da cene sladkorja slabijo na vseh glavnih tržiščih sveta. Povsod prevladujejo ponudbe, a nakupovanje je zmerno. Zaloga sladkorja v Češkoslovaški so koncem maja znašale 147.519 ton. Da se bo mogel ta sladkor razpečati, se bodo morale cene najbrže še znižati.

— Izvoz češkoslovaškega premoga na Balkan. V Pragi se je osnovala delniška družba, ki je prevzela v Bratislavi neko skladišče. Družba bo iz Bratislave vodnim potom izvažala premog v bal-kanske države.

— Madžarska zunanja trgovina v aprilu 1923 izkazuje uvoz v vrednosti 83,9 milijarde Km in izvoz v vrednosti 80,5 milijarde Km. Trgovinska bilanca za april je torej pasivna za 3,4 milijarde madžarskih kron.

— Zlati carinski nadavek v Nemčiji znaša za dobo od 27. junija do 8. julija 2.140.900 odst.

— Povišanje nemških veletrgovinskih cen na 17.496kratno predvojno stanje. Iz Berlina poročajo: Zaradi novega padca marke se je nivo veletrgovinskih cen po preračunanju državnega statističnega urada dvignil od 12.393kratnega predvojnega stanja dne 5. junija na 17.496kratno dne 15. junija, torej za 41,2 odst. od 5. do 15. junija. Od glavnih skupin so narasle v tem času: živila od 8806kratnega na 12.789kratno (za 45,3 odstotka), industrijsko blago od 19.100kratnega na 26.296kratno (za 37,7 odst.), domače blago od 10.989kratnega na 14.769kratno (za 34,4 odstotka) in uvozno blago od 19.417kratnega na 31.181kratno (za 60,3 odstotka).

— Dolarji za stabilizacijo nemške marke. Iz Berlina poročajo: V državni banki se razmotriva vprašanje, kako bi se moglo doseči dolarsko posojilo za stabilizacijo marke.

— Ukinjenje notiranja vrednostnih papirjev v Atenah. Atenska borza je za mesec dni ukinila notiranje vrednostnih papirjev, ki so zaradi drvega drahme zelo padli.

— Ameriško poročilo o stanju posevkov z dne 1. junija ugotavlja, da je pšenice letos nekaj manj posejane nego lani. Letošnji pridelek ozimne pšenice se oeni na 581 milijonov bušlov proti 585 milijonom bušlov pridelane pšenice v lanskem letu, a pridelek jare pšenice na 236 milijonov bušlov proti 270 milijonov v lanskem letu. Pridelek rži se oeni na 72 milijonov bušlov proti 95 milijonov v lanskem letu, ovsna na 1256 milijonov proti 1215 milijonov in ječmena na 196 milijonov proti 186 milijonov bušlov v lanskem letu. Vreme je za posevke ugodno.

— Vseruska gospodarska razstava v Moskvi se vrši od srede avgusta do konca septembra.

Domače ognjišče

Malokrvnost

je čestokrat prvi začetek težke bolezni. Zato je ne smemo zametati. Mestni otroci so navadno blede polti. Ako jih poljemo na kmete, kjer imajo dovolj čistega zraka in tečne hrane, se jim lica kmalu pordeče. So pa tudi ljudje, ki so vedno blede, da si imajo dovolj krvi in so zdravi.

Malokrven je oni človek, ki mu ni blede samo lice, nego tudi zobno meso in očesna mrenica; poleg tega mu je koža uvela in suha. A tudi debel človek je lahko malokrven. Malokrvne osebe se hitro utrudijo, razburja jih vsaka malenkost, pogosto jih boli glava, vrtil se jim v glavi ter se celo onesveščajo. Navadno imajo tudi slab tek in prebavljajo neredno.

Glavno sredstvo proti blednosti je svež zrak, dobra hrana, zlasti mleko, sirovo maslo, močnate jedi in zelenjava ter mlr. Malokrvnost se zlasti pojavlja pri deklicah, kaže se v slabi volji, ki se loteva otroka ob vsaki malenkosti. Prevelika strogost v tem primeru ni na mestu; vendar tudi popustljivost ne sme segati predaleč. Vsekakor mati ne sme pozabiti, da šibko telo nima dovolj duševne moči in odporne sile in otrok se čestokrat res ne more obvladati. Skrbeti treba pravočasno, da odgojimo zdrave, krepke ljudi. Kar je bilo v otroških letih zamujenega, je prav težko pozneje nadomestiti.

Kako se konzervirajo jajca

V mnogo rodbinah poskušajo prihraniti jajca za zimске dneve, ko je ta dragocena stvar redka in draga.

Vsakdo ve, da je pomlad za to najugodnejša.

Recepti, ki se uporabljajo za konzerviranje, so številni; nekateri se težko realizirajo, drugi se zopet doma ne dajo izvršiti.

Navesti hočemo nekaj načinov, po katerih se bo gospodinjam delikatno konzerviranje omogočilo.

Konzerviranje z apnom. Ta metoda je med najboljšimi. Uporablja jo največ mornarica. Vsakdo ve, da použije mornarji mnogo izvrstnih jajc, čeprav so oddaljeni od svoje dežele štiri do pet tisoč milj. Z jajci se ravna takole:

Vzamejo se kvečjemu tri štiri dni stara jajčka. Kdor jih ne more nabrati sam, ker nima kosihi, naj jih naroči od zanesljive in vestne osebe, da mu jih kar mogoče hitro pošlje. Jajčka morajo biti zelo čista. Zato jih je treba skrbno obrisati z mokro cunjno.

Preskrbite si pri stavbeniku malo nagašenega apna, ki je čisto poceni. Vrzite ga v vsak liter vode za dva oreha in ga popolnoma raztopite. Tekočina, ki jo dobite, se imenuje apneno mleko.

Vzemite lonec in devajte vanj jajčka tako, da bodo konice obrnjene navzdol. Ko jih boste postavljali drugo tik drugega, pazite posebno, da ne bo katero počeno, zakaj počeno jajce bi pokvarilo vsa druga.

Prilivajte počasi apnenega mleka, in sicer tako dolgo, da bo stalo 8 do 10 centimetrov nad jajčki. Pokrijte posodo in denite jo na hladen, temen kraj, morda v klet.

Apno prodre skoz lupino in pride do notranje kožice, ki jo popolnoma zapre. — Preden boste jajčka uporabili, jih denite za pol ure v čisto vodo.

Konzerviranje s kalijevim silikatom. Tudi s pomočjo kalijevega silikata se jajčka lahko ohranijo. Treba jih je vanj pomočiti sveža, brez počenih seveda, jih potegniti takoj zopet iz njega in položiti narazen drugo od drugega na velik list belega papirja. Ko se posuše, se zavijejo v svilen papir in shranijo v zaprto leseno škatlo, tako da ne pride do njih zrak.

Konzerviranje s soljo. Ta metoda je zelo razširjena v Orientu. Ima pa eno slabost. Jajčka postanejo namreč nekoliko slana. Ker je lupina pronikava, pride sol do sredine. Taka jajčka se torej lahko uporabljajo samo za soljene jedi. Ravna se z njimi tako:

Napravi se testo iz vode, ki je nasičena z debelo soljo in iz rastlinskega pepela. Jajca se obdajo s pol centimetra do centimetra debelo plastjo, potem se pa posuše. Ko se sol suši, se kristalizira in da jajcu lice snežne kepe. Ko so jajca suha, se nalože na suh kraj, kjer so varna pred sunki.

Konzerviranje z lakiranjem. Sveža, čista jajčka se obdajo s plastjo laka, ki je tako sestavljen:

Raztopi se gumijev lak v zadostni množini alkohola. To se posuši. Ko so jajčka suha, se denejo v othro ali leseno žaganje, in sicer s konico navrh. Preden se uporabijo, jih je treba obrisati s cunjno, ki je namočena v alkoholu.

Konzerviranje s kuhanjem. Nekateri gospodinjje ohranijo jajčka s tem, da jih malo skuhamo. Jajčka pa morajo biti od istega dne. Treba jih je drugega za drugim pomočiti za dve minuti v vrelo vodo in gledati, da se ne ubijo. Taka jajca se denejo v škatlo, ki je napolnjena z otrobi ali z drobnim pepelom. — Kadar se jajčka uporabljajo, se pa mora paziti, da se ne kuhajo tako dolgo kakor druga jajca.

Te procedure niso komplicirane in upamo, da bo ena ali druga našim čitateljcem ugajala.

Da železnina ne zarjavi, jo namaži z mastjo, ki je izcvrta iz enega kilograma špeha. Primešaj 3 grame kafe in nekaj grafita. S to zmesjo namaži železo s prav mehko krpicco. Železo dobi potem prav jekleno barvo ter ne zarjavi na zraku.

Rjaste lise v perilu namakaj v vročem limonovem soku in izperi potem v čisti mehki vodi. Prav dobro sredstvo je tudi sledeče: Zavri limonovega soka in finega namiznega olja, vsakega polovico. Pomoči suh rjast madež v to tekočino in takoj izgine rja, ali napolni pločevinasto posodico s skoraj vrelo vodo, pritisi rjasto mokro perilo ob vnanjo stran posodice in drgni madeže s koscem ščavne soli. Vsi madeži izginejo. Izperi perilo hitro v topli vodi, ker ščavna sol razjeda niti.

Časopisni papir — čistilno sredstvo. Da si ohraniš roke snažne in sposobne tudi za finejša dela, ne pomivaj sajastih loncev takoj v vodi, nego jih najprej odrgni s kepami časopisnega papirja. Potem šele jih umij z vročo vodo in drobnim peskom. — Lončeno posodo, ki diši po živilih, katera so se v njej kuhala, odrgni znotraj takisto s časopisi.

Lepe roke. Da ohraniš roke lepe, si jih po dvakrat na dan umivaj z mlečno vodo, da se odpro vse znojnice. Potem si jih dobro namili, vlij si v roke nekoliko glicerina ter si s to milnico dobro oter roke. Obrisi si roke, ne da bi si milnico splaknila. Še bolje je, ako pri tem postopanju uporabljaš enkrat glicerina, a drugič vazelin.

Mravlje, sicer prav pridne in zanimive živalice, so v stanovanju silno neprijetne. Posebno jim diši sladkor in vse, kar je sladkega. Iznebiš se jih, ako otareš s petrolejem mesta, odkoder prihajajo. Ali namoči gobo v sladkorno vodo, ožmi jo nekoliko in jo položi tja, kamor prihaja največ mravelj. V kratkem bo goba vsa polna mravelj. Vrzi jo v krop in ponavljaj to postopanje. Namesto gobe uporabljaš z istim uspehom lahko kožo od slanice, ki jo položi v lonec in nastavi mravljam. Kožo z mravljami takisto popari. Tudi na sveže koprive rade gredo mravlje. Položi jih tja, kjer so mravlje in jih vrzi potem v ogenj.

Notarjev nos

— Viš vraga! je vzkliknil. Kaj Romagné že zopet uganja neumnosti?

— Kakšne neumnosti naj bi uganjal?

— Ali je še vedno pri vas?

— Ni ga več. Šel je iz hiše. V mestu dela.

— Zdaj ste si pa menda vendar zapisali njegov naslov?

— Zdaj sem si ga pa zapisal. Ali bi fanta radi videli?

— Čimprej, tem bolje.

— Menite, da je taka sila? Saj mi vendar nič ni.

— Kar stopiva hitro do Romagnéa!

Četrto ure, in gospoda sta že bila pred vrati trdnice Taillade & Cie v Sèvreski ulici. Velika, iz steklenih koščkov narejena nadpisna deska je kazala, s katero vrsto industrije se trdnica neča.

— Sva že tam, je rekel notar.

— Kaj, tukaj je v službi?

— Tukaj je; jaz sam sem mu službo preskrbel.

— No, potem pa ni tako hudo, kakor sem mislil. Napravili ste pa vendarle veliko neprevidnost.

— Kako to?

— Pojdiva naprej!

Prvi človek, ki sta nanj v delavnici naletela, je bil golorok in je imel zavahane roke. Bil je Auvergnčan, ki je ravno oblagal zrcalo.

— Vidite! je vzkliknil doktor, saj sem vedel.

— Kaj pravite?

— Zrcalo se oblagajo z živim srebrom, ki se potem amalgamira s kosilom. Ali zdaj razumete?

— Ne razumem vas.

— Ta nesrečni človek tiči tu notri do komolcev. Kaj pravim! Vse do pod pazduhe.

— Ne vem, v kakšni zvezi bi to moglo biti.

— Vi torej ne veste, da ne boste mogli imeti očal, ker je vaš nos del

njegove roke in ker se zlato na vašo nesrečo rado spaja z živim srebrom?

— Kaj vraga!

— Pa nosite jeklena očala.

— Jeklenih pa že ne.

— Če bi jih nosili, bi ne imeli več takih neprilic, kvečjemu če bi morda živo srebro na vas samega kakorkoli vplivalo.

— A, jeklenih pa ne! Potem pa že rajši vidim, da se Romagné česa drugega loti. Romagné, alo sem! Pusti delo, pa hitro z nama. Ali ne boš precej nehal, ti neroda ti! Ti ne veš, v kakšno nevarnost me spravljáš!

Ko je šef trdnice zaslišal besede, je brž pritekel. Gospod L'Amber mu je z visokim poudarkom povedal svoje ime in ga spomnil, da je tega človeka on po svojem tapetniku priporočil. Gospod Taillade je odgovoril, da se tega prav dobro spominja. Da bi se prikupil gospodu L'Amberu in si pridobil njegovo naklonjenost, je svoje ga delavca celo že povabil za oblagalo.

— Potemtakem je že štirinajst dni oblagalec? je vprašal L'Amber.

— Štirinajst dni že, gospod. Kako to veste?

— Da bi le tako ne vedel! Samo tega ne vem, kako se more človek igrati s tako svetimi rečmi.

— Ali sem se jaz . . . ?

— Ne, ne, nič. Denite ga pa v mojem interesu, v svojem interesu, v interesu vsoljne družbe nazaj tja, kjer je bil! Ali pa rajši ne! Dajte ga meni, da gre z menoj. Plačam vam, kolikor treba, samo hitro, mudi se. Zdravniški ukaz! . . . Romagné, prijatelj, alo z menoj. Bogat mož si; vse, kar imam, je tvoje! . . . Pa če tudi ne! Le pojdi vseeno; boš videl, da boš zadovoljen z menoj!

Komaj ga je pustil, da se je oblekel, pa ga je že odvedel kakor plen. Gospod Taillade in njegovi delavci so mislili, da se mu je zmešalo. Dobri Romagné je vpilal oči v nebo in se mu je med potjo kar naprej vsiljevalo vprašanje, kaj neki še hočejo od njega.

V vozu sta gospoda ugibala o njegovi usodi, on se je pa pogovarjal z voznikom.

— Dragi moj bolnik, je rekel doktor milijonarju, tega fanta bo pa treba imeti pred očmi. Prav lahko razumem, da ste ga dali iz hiše. Kaj pa hočete s tako družbo! Ampak ni ga bilo treba poslati tako daleč, pa tudi vprašati bi bili lahko poslali koga, kaj dela. Poiščite mu stanovanje v Beaunski ali pa v Univerzitetni ulici, kje blizu svoje hiše. Dobite mu službo, ki bo za vas manj nevarna, če pa hočete pravo pogoditi, mu dajte majhno rento in nobene službe. Če dela, se speha in pride v nevarnost. Nobenega dela ne poznam, pri katerem bi človek ne nosil svoje kože v nevarnost. Nesreča pride tako rada! Dajte mu toliko, da bo lahko živel in nič delal. Vendar pa glejte, da se mu ne bo predobro godilo. Samo pijančeval bi zopet, potem pa veste, kaj se lahko zgodi. Kakšnih sto frankov mu dajate na mesec, plačujte mu stanovanje, pa bo.

— Malo preveč bo to . . . Ne gre za znesek, ampak jaz bi mu rad dal, da bi imel dovolj jesti za pijančo pa ne.

— Pa mu dajate po štiri zlatnike na mesec, vsak terek po enega.

Ponudila sta Romagnétu po osemdeset frankov pokojnine na mesec, ali on se ni dal izlepa pregovoriti.

— Šamo toliko? se je obregnil. Kaj me je bilo potem treba spravljati iz Sevrške ulice? Imel sem po tri franke dešet na dan in sem še domov pošiljal. Pušite me, da bom zopet delal pri žrčalih, ali mi pa dajate po tri franke dešet.

Ker je bil gospodar situacije on, sta morala biti onadva, hočeš nočeš, s tem zadovoljna.

Gospod L'Amber je kmalu videl, da je dobro napravil. Minilo je leto in dan brez vsakršne nezgode. Romagnétu so plačevali vsak teden sproti, nadzorovali so ga pa dan za dnevom. Notar je živel zmerno, skromno, brez strasti, samo keglal je rad. In lepe oči gospodične Irme Steimbourgovse so počivale z vidnim zadovoljstvom na

rožnatem in belem nosu srečnega milijonarja.

Ta dva mlada človeka sta preplešala vse kotiljone tiste zime. In ljudje so jih začeli ženiti. Neki večer po predstavi v Italijanskem gledališču je stari markiz de Villemaurin ustavil gospoda L'Amberta pod stebriščem.

— No, mu je rekel, kdaj pa bo poroka?

— Ampak, gospod markiz, jaz še nisem nič slišal o tem.

— Kaj morda čakate, da vas zasnuhijo? Ta je pa dobra. Saj mora vendar moč izpregovoriti prvo besedo. Mali vojvoda de Lignat, pravi plemenitaš in imeniten mož, ni čakal, da mu jaz ponudim svojo hčer, on že ne! Prišel je, ugajal je in stvar je bila narejena. Čez teden dni podpišemo pogodbo. Saj veste, prijatelj, da je to vaša reč. Počakajte, da spravim te dame v voz, pa se bova do krožka kaj več pogovorila. Ali, kaj pa vendar mislite, da se ne pokriete! Nisem videl, da držite klobuk v rokah.

Starec in mladenič sta šla vstric do bulvarja; eden je govoril, drugi poslušal. Potem pa je gospod L'Amber krenil domov, da bi napisal na pamet pogodbo gospodični Karlote-Avguste Villemaurinove. Ali bil se je pošteno prehladil. Pa kar je bilo, je bilo. Listino je koncipiral vodja pisarne, oblaščena obeh zaročencev sta jo pregledala, potem so jo pa definitivno podpisali na lep kolkovan papir, kamor je bilo treba samo še podpisov.

Na določeni dan je šel sam gospod L'Amber, suženj dolžnosti, v Villemaurinovo hišo, dasi mu je hotel trdovratni nadoh vreči oči iz glave. V prednji sobi se je še zadnjikrat vsenil, da so lakaji poskočili s svojih klopi, kakor bi bili zaslišali trobento sodnega dne.

Javili so gospoda L'Amberta. Imel je zlata očala in se je držal malo na smeh, kakor je ob taki priliki navada.

Imel je lepo zavezano kravato, čedne rokavice, lahke čevlje, klobuk pod levo pazduho, v desni roki pogodbo. Prerinil es je ponižno skoz krog,

ki je obdajal markizo, se priklonil in izpregovoril:

— Gošpa markiza, prinašam pogodbo vaše gošpodične.

Gospa de Villemaurinova je vprla vanj svoje velike, svetle oči. Družba je tiho zasepetala. Gospod L'Amber je pozdravil še enkrat in dejal:

— Ježeš no, gošpa markiza, ali bo to lep dan za dekleč?

Krepka roka ga je zgrabila za levo ramo, da se je kar zavrtel na nogah. In ko se je tako zavrtel, je videl, kako je markiz močan.

— Ljubi moj notar, mu je rekel starec in ga rinil v kot, predpustni čas gotovo marsikaj dovoljuje; izvolite pa vseeno pomisliti, kje sta.

— Ali, gošpod markiz . . .

— Vi torej nečete! . . . Vidite, da sem potrpečljiv človek; ne izrabljajte tega. Pojdite in opravite se pri gospe markizi, prečitajte pogodbo, potem pa lahko noč!

— Zakaj bi še opravičeval in čakaj lahko noč? Poreko, da uganjam neumnosti, štrela!

Markiz ni nič odgovoril, pomignil je pa služabnikom, ki so tekali po salonu. Odpila so se vrata in zaslišal se je iz prednje sobe glas:

— Alo, ljudje gospoda L'Amberta!

Osupel, zbežan, zmeden je ubogi milijonar odhajal, se kar naprej klanjal in bil je v vozu, da ni vedel ne kdaj ne kako. Potrkal se je po čelu, se praskal za ušesi, se ščipal v roke, da bi videl, ali spi ali bdi in če ni morda, kar je kaj lahko mogoče, izrača hudih sanj. Ali glej! Ni spal; saj je videl na uro, saj je čital ob plinovi razsvetljavi imena ulic, razločeval nadpise na trgovinah. Kaj se je neki godilo z njim? Kaj je storil? Kako se je pregrešil zoper spodobnost? Zaradi kakšne nerodnosti ali neumnosti so z njim tako ravnali? Zakaj dvomiti nazadnje le ni mogel. Pri Villemaurinovi so ga vrgli skoz vrata. In ženitovanjsko pismo je bilo v njegovih rokah, pismo, ki ga je sestavil tako skrbno, v tako lepem slogu in ki ga jim ni niti prečital!

Hotel „ROKAN“, Karlo Dovečar Selce (Hrvatsko Primorje)

Lastno, moderno urejeno

klimatsko in morsko kopališče

z 90 kabinami, z drsalko (Rutschbahn à la Gänseheufel na Dunaju [Wien]). Kuhinja domača, znano najboljša v vsem Primorju. Pivo, vino, mineralne vode in prirodna voda vedno na ledu. Privatnih sob dovolj na razpolago. Jamčim za prvovrstno postrežbo v popolno zadovoljstvo p. n. gostov.

1100

Priporoča se

Karlo Dovečar, hotelir.

Kože divjih živali

v mali in veliki množini **kupuje** skozi celo leto v trgovini usnja D. Zdravič, Ljubljana, Sv. Florijana ul. 9.

Mali oglasi v „JUTRU“ imajo dober uspeh!

Iščejo se mestni agenti

za obisk privatnikov za praktičen in povsod potreben predmet. — Dobra prilika zaslužka tudi za upokojece. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod znamko „L.“ 1088

POZOR!

Cenj. naročnikom naznanjam, da sem se preselil z Dunajske ceste št. 6

v Gajevo ulico št. 2

za palačo Ljubljanske kreditne banke.

Priporočam se za nadaljnjo naklonjenost z odličnim spostovanjem

Anton Breclj

1102

čevljar.

INSERATE

za vse
inozemске
časopise
osobito
za

The Manchester Guardian
The Daily Telegraph
Prager Presse
Neue Freie Presse
Narodni Listy
Berliner Tageblatt
Frankfurter Zeitung
Corriere della Sera

sprojema

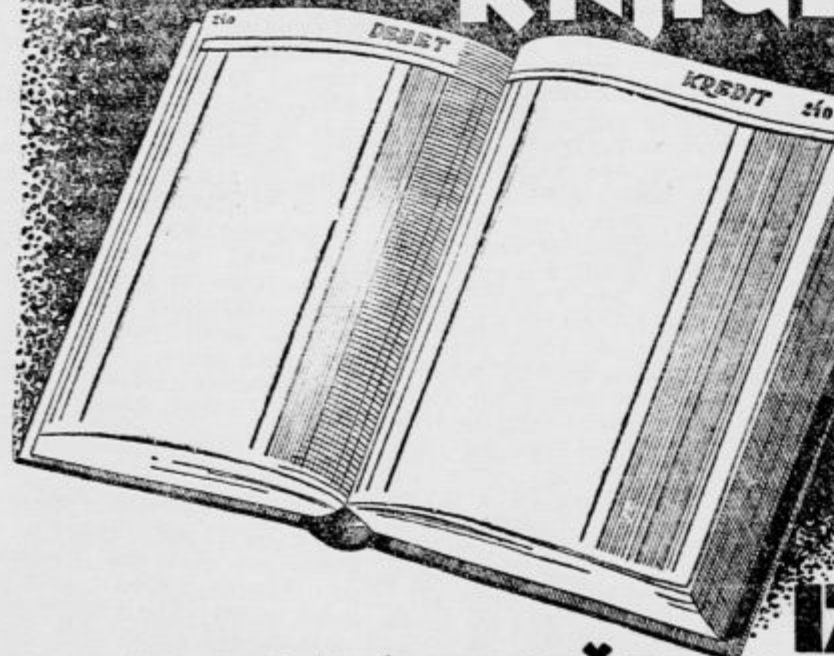
Aloma Company

anončna in reklamna družba z o. z.

Centrala Ljubljana
Kongresni trg 3

Beograd podružnica
Sremska ul. 9

TRGOVŠKE KNJIGE

IZDELUJE

PO NAROČILU
DELNIŠKA TISKARNA D.D.
V LJUBLJANI

«SATAN»

Najnovejša iznajdba 23 klepanje in brušenje kos. Aparat jako praktičen. Uporaba popolnoma enostavna. Zahtevajte prospekt!

Glavno zastopstvo: IVAN ŠAVNIK, Kranj, Gorenjsko.

Cena 60 Din

Termalno kopališče v Laškem

se otvori dne 1. julija 1923.

Najmočnejši in najtoplejši termalni vrelec v Sloveniji.

Kopeli v kabinah in basinu, dolgem 18 metrov, širokem 5 metrov.

Sobe za goste v novorejenem zdraviliščnem domu.

Restavracijo in kavarno bo vodil znani strokovnjak.

Park ob Savinji — lepi izprehodi. 1024

Kopališče je oddaljeno 5 minut od kolodvora.

Cene zmerno.

Zahtevajte prospekt!